NOWA CHATA
LWÓW, 1939, Nr 15–16

НОВА ХАТА

двотижневик

Із фільми „Наталка Полтавка" Танок дівчат

ЛЬВІВ • 1939 Ч. 15-16.

„НОВА ХАТА“

двотижневик

Передплату і замовлення приймає:

Адміністрація: Львів, улиця Косцюшки ч. 5. Крамниця „У. Н. М.“: Львів, ул. Сикстуська 20. Телефон 294-73

Ціна цього числа — 1.40 зл.

Передплата в краю:
- річна 14 зл.
- піврічна 7.50 зл.
- чвертьрічна 4 зл.

Передплата в Ч. С. Р.:
- річна 80 Кч.
- піврічна 40 Кч.
- чвертьрічна 20 Кч.

Передплата в Румунії:
- річна 500 леїв.
- піврічна 250 леїв.
- чвертьрічна 130 леїв.

Передплату й замовлення на Буковині приймає:
Книгарня „Базар“
Чернівці, str. Andrei Saguna 2

Передплата в Америці й Канаді:
- річна 3 дол.
- піврічна 1.50 дол.
- чвертьрічна 75 центів.

Передплату й замовлення приймає:
Mrs. G. Gallan
1134 Atwood Rd
Philadelphia Pa. U. S. A.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Рукописи просимо присилати читко переписані на одній стороні паперу. Надісланих рукописів редакція не звертає і в тій справі не листується.

ЗМІСТ:

До цього числа долучуємо „Борщі й юшки“ ст. 121—128.

Шарльота Бронте. ІДЕАЛІСТКА. Том І. ІІ Львів, 1939. Бібліотека „Діла“ ч. 37 з передмовою М. Рудницького.

Під цею назвою випустила бібліотека „Діла“ повість у 2 томах, в оригіналі „Джейн Ейр“ Вона належить перу одної з плеяди талановитих сестер Бронте, що їх письменницька діяльність несподівано розквітла перед англійською публікою в половині минулого століття. Завдяки спеціяльному зацікавленні цими письменницями редактора бібліотеки „Діла“, п. М. Рудницького, ми вже мали щасливу нагоду познайомитися з твором найталановитішої з цих сестер, Емілії під назвою „Буреверхи“, що як цілком слушно зауважив п. М. Р. „належить до архитворів англійської літератури“ Хто направду милується в добрій книжці, ще напевно згадує її несамовито-бентежливий чар. Вже тоді ми почули про несприятливі і незвичайні обставини життя сестер-письменниць. До речі частину цього автобіографічного матеріялу використала Ш. Бронте у повісті, що про неї йде мова, і то не лише в тій частині, де вона описує школу для дівчат. Пригадуючи собі скупі дані, що маємо про життя цеї письменниці, про її вдачу, характер, зовнішність, то-що, не можемо не прийти до висновку, що і постать і переживання Джейн, як не стисло автобіографічні, то тісно споріднені з постатю авторки. Це мала еманципантка свого часу, що її незалежна, чесна, безкомпромісова вдача, разом із свідомістю браку краси, штовхають на путь унезалежнення в праці, що одиноко може забезпечити її право на індивідуальність. Її кохання до Рочестера — правдоподібно втілення її власних мрій про особисте щастя. Займатися літературною оцінкою твору, написаного безмало сто літ тому, варто тільки тоді, коли підходимо до цього академічно. (Хіба що відкриваємо несправедливо непризнаний сучасниками твір). Редактор видавництва натякає нам у передмові на якісь прикмети цеї повісті, від яких би наші автори могли повчитися. Ми не погоджуємося з тим. Тримаємося тієї перестарілої засади, що вчитися мистецтва, незалежно від узятого напрямку, можна лише власне на архитворах. „Ідеалістка“ таким не є. Повість що в свій час мала може й великий успіх, навіть подекуди була ревеляцією, з точки погляду літературної вартости навіть зредагована і відповідно скорочена (див. передмову) не виходить поза границі задовільної поправности, а в своїм підході, ситуаціях „нескладности психольогії“ є рішучо перестаріла. Вчитися в неї не маємо чого, на те маємо ближчі й незгірші зразки, також жіночої продукції, як Х. Еліб, І. Неміровської, М. Мічел, Вікі Баум і багато інших, що мають бодай по одній добрій повісті серед кількох слабших. Правда, тут нам скажуть — натикаємось на перешкоду вигляді авторських прав, але на прикладі, скажім, Михайла Островерхи, що здобув дозвіл на переклад від італійського письменника, бачимо, що в наші часи це не є неможлива справа. Можна використати наші особисті зв'язки, симпатію деяких чужинецьких письменників, ну часом — треба трохи заплатити, остаточно і читачі „Діла“ не дістають його за дурно. А коли вже хочуть нас годувати академічною лектурою, для навчання і ознайомлення, то — добре: „Утрачені Ілюзії“, „Чортиці“, „Буреверхи“ — а не „Джейн Ейр“

Н. Я.

Американським українкам присвячуємо це число.

НОВА ХАТА

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ

РІК XV. 1. СЕРПНЯ 1939. Ч. 15-16.

NOWA CHATA, DWUTYGODNIK KRZEWIENIA KULTURY DOMOWEJ, Rok XV, 1. sierpnia 1939. Nr. 15—16.

Олена Штогрин, Філаделфія.

Союз Українок Америки

Почин до основин Союзу Українок Америки дав Конґрес Жіночої Міжнародньої Ради в Вашинґтоні у 1925 р. До того часу були жіночі українські організації в Америці, але порозкидані й без контакту з собою. Займалися здебільшого допомоговою акцією для місцевих і хвилевих потреб.

Конґрес Міжнародньої Ради зацікавив жіноцтво всего світу. Союз Українок у Львові був членом Міжнародньої Жіночої Ради. Тому запрошено його на Конґрес у Вашинґтоні й у Львові вирішено вислати відпоручницю. Та зайшли ріжні перешкоди з виїздом і делеґатка Союзу п. Марійка Бачинська-Донцова не виїхала. Тоді Союз Українок у Львові звернувся до Т-ва „Жіноча Громада" у Нью-Йорку з проханням вибрати в Америці жінку, що могла б заступити С. У на згаданому конґресі. Союз Українок мав їй прислати відновідні повновласті.

У відповідь на те скликано нараду всіх жіночих організацій у Нью-Йорку. Їх було кілька, а саме: Жіноча Секція Демократичного Клюбу, Жіноча Поміч, Жіноча Січ ім. О. Бесарабової, Жіноча Громада в Нью-Арку. Вибрано конґресовий комітет у складі: Юлія Шустакевич, голова, Олена Лотоцька, секр. Катря Шутак, скарбничка. Відпоручницею до Вашинґтону вибрано п. Олену Лотоцьку, п. Яремова поїхала як гість.

Українські еміґрантські круги виделеґували п. Ганну Чикаленко-Келлер, що перебувала тоді в Німеччині. Вона й привезла потрібні повновласті, виставлені ще на імя п. Донцової й передала їх п. Лотоцькій. Так, що до Вашинґтону виїхали три відпоручниці, пп. Чикаленко, Лотоцька й Яремова.

Повернувшись із конґресу, виголосила п. Ганна Чикаленко звідомлення в „Жіночій Громаді" в Нью-Йорку. При тій нагоді порушила справу згуртовання жіночих сил і запропонувала оснувати організацію на зразок краевого Союзу Українок. Ця думка подобалась дуже нашим жінкам. По відїзді Ганни Чикаленко скликали ще раз спільну нараду і вирішили створити нову організацію. Конґресовий комітет мав залишитись першим її видилом. Прийнято назву Союзу Українок Америки і статут краевого Союзу в цілості. Цей статут обовязував до 1932 р., коли то змінено його відповідно до тутешніх обставин.

Такий був початок Союзу Українок Америки. У червні 1925 р. уступила п. Шустакевич, а головою вибрано п. Яремову, дальші уряди остались при тих самих панях. З того часу почалася праця над поширенням Союзу на цілу Америку.

Найбільше труду в цім напрямі положила п. Лотоцька. Вона їздила по ріжних містах і містечках, давала відчити та організувала жінок у відділи С. У. А. Писала заклики до жіноцтва по всіх українських часописах, входила в контакт із свідомішими жінками на місцях через священиків, знакомих і в цей спосіб поширювала імя С. У А. Не від речі буде сказати, що праця була тяжка, бо жіноцтво тутешнє мало ще свідоме, не могло зрозуміти мети організації, що не приносила особистої користі. Як сказано, перед основинами С. У А. існували тут жіночі товариства, та це були або запомогові організації або церковні сестрицтва. Праця цих товариств обмежувалась виключно до збирання фондів на ріжні цілі. Були і так би мовити принагідні товариства, як пр. Жіноча Громада в Нью-Йорку, заснована для допомоги Українським Інвалідам.

З основинами С. У А. почалась праця більш ідейна, плянова, культурно-освітня. Переборовши перші труднощі, розвій С. У. С. пішов вперед.

У 1931 р. п. Яремова зреклася головства, а головою стала п. Лотоцька. У 1932 р. відбувся перший жіночий конгрес, що в ньому взяло участь поважне число жінок і відпоручниць ріжних товариств. Цей конгрес богато поміг до вияснення і поширення ідеї С. У А.

У 1934 р. п. Лотоцька уступила, а її місце зайняла п. Кмець. У 1935 р. на черговій конвенції вибрано головою п. А. Ваґнер, що проводила С. У А. до 1938 р. На останній конвенції, в травні 1939 вибрано знову п. Кмець головою.

Що два роки відбуває С. У А. Зїзди або конвенції. Від останньої конвенції 1937 р. поділено територію С. У А. на 6 округів, які скликують свої зїзди в міжчасі.

Вправді розвій і праця С. У А. не дійшли ще до таких розмірів, як у краю, бо на це складаються ріжні причини: далекі віддалі, розбиття на тлі релігійнім і політичнім, а все таки С. У. А. став найбільшою і найбільш впливовою жіночою організацією в Америці.

Треба зважити, що еволюція, яку з бігом подій пережило жіноцтво в краю, тут була зовсім незнана. Жінки жили життям того часу, коли покинули були рідну хату. Багато з молодих почало забувати рідний край, а змінивши одежу, змінили мову, звичаї, а навіть національні почування, (які й так не дуже були сильні).

Враз із ростом С. У А. настав зворот до кращого під кожним оглядом: національної свідомости, патріотизму, почуття обовязку до рідного краю і народу.

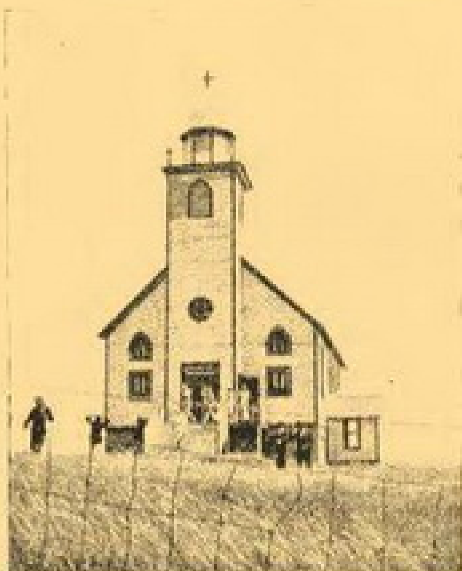
Особливо зросла національна свідомість. Ніхто не вагається назвати себе українцем, говорити публично рідною мовою, як це колись було. Слідна зміна і в вихові молоді. Молодь безумовно більше займається українськими справами, як десять літ тому. Веде пропаганду між чужинцями при допомозі культурних і мистецьких виступів по школах і театрах.

Під цю пору С. У А. начисляє 54 відділи, й около 4000 зорганізованих членок. Кожний відділ старається йти за приміром і плянами своєї матірної організації в краю.

Василь Галич, Суперіор.

Українські рільники в Америці

В початках еміґрації з України до Америки (в роках 1865—85) виїзджали люди одинцем, а коли і виїзджали групами то мало коли з родинами. Перше виїзджав

Українська гр.-кат. церква у степу в Горгем, Норт Дакоті.

чоловік, а пізніше стягав жінку. Пізніше, коли еміґрація стала буденним явищем, приїзджали хлопці й дівчата, часто новоженці.

Тому, що в Злучених Державах місто давало заробіток, то найбільше українців поселилося по індустріяльних осередках. Друге місце, щодо числа, займають між українцями майнери угля, що поселилися по селах та містах в Пенсилвенії, Огайо та В. Вірджінії. Хоч праця під землею була небезпечна, то водночас була вона добре платна. Таким робом, українці, велика рільнича народність, стали в Америці міщанами та приноровилися до такого життя.

Щойно на третьому місці стають рільники, коли порівняти їх скількісно із міщанами та майнерами. З цілого числа (до 100,000) українців в Америці заледве яких від 25,000 до 30.000 живе по селах та хуторах (фармах). У Злучених Державах нема таких сіл, як в Україні, бо тут кожний господар (фармар) живе на своїй господарці оподалік від свого сусіда. Господарства звичайно квадратові і поперетинані повітовими дорогами, що миля. Декому може воно дивне, що так мало українців осіло на ріллі, коли навіть уряд давав землю даром і то аж по 160 акрів (біля 10 морґів). Причини на це були такі: 1) незнання анґлійської мови; 2) брак готівки на початок; 3) лише гірша земля осталась на роздачу, коли українці приїхали; 4) брак родини; та 5) брак плянованої системи околиць куди люди їхали б більшим числом. Отже коли є околиці з більшим числом українських рільників, то воно склалося припадково: Хтось там заїхав одинцем або удвійку, сподобав собі околиці і потім писав про це знакомим. Одначе заки воно так сталося, в більшості випадків, треба було попрацювати десь у міській фабриці два-три роки і потім ощадженими грішми купувати ріллю. Тому, що боялися довгів, то розпочинали господарку на менших ланах, а потім, як доробляпись, то докуповували більше землі і так декотрі доробились майна. Землю ніколи не ділили між дорослих дітей, як це бувае в Україні. Дорослі сини шукали собі власних господарств, або йшли до міських фабрик заробляти, а донькам не треба було давати віна, бо в Америці хлопець жениться з дівчиною, а не з її посагом.

Назагал, можна поділити українських рільників в Америці на дві групи: тих, що поселилися поруч більших міст на менших господарствах на сході і тих, що осіли в рільничих державах дальше на заході. Господарства перших назагал невеликі, (в американськім значінні слова), від одного до сімдесять морґів. Але такі господарства поплатні, бо є скорий збут і по кращій ціні, на їх продукти в поблизьких містах. Найбільше вони обробляють огородину, плекають курей. Мають декілька коров (залежить від величини господарства), по кілька овочевих дерев і з того живуть. А в державах Нової Англії, то часто господар навіть працює в поблизькім місті, а на ріллі лишається родина. Друга ґрупа рільників це ті, що осіли в рільничих державах, у Висконсин, Норт Дакоті, Монтені, Оклагомі та кілька господарств у Мишиґен. Мають вони більші фарми (господарства), від 10 до 300 морґів землі. На таких великих господарствах обробляють землю тракторами. Обробляти її не є трудно, бо на рівнинах. Одначе треба всяких машин.

Помимо того, що українці запізно взялися до рільництва в Злучених Державах, то декотрі ще вспіли дістати даровану дер-

Українська церква у місті.

жавну землю. До них належать тисячі рільників у Норт Дакоті і Монтені. Вони осіли там найбільше від 1896 до 1914 р. По дакотських степах найбільше сіють пшеницю. У Висконсин займаються молочарством. А в Каліфорнії

Худоба на фармі А. Дубового в Мекс, Н. Дакоті.

найбільше займаються садівництвом, особливо плеканням помаранчевих, цитринових та фіґових дерев. Але там нема багато наших земляків. А на півдні в Оклагомі то навіть бавовну управляють. Але де б українець не був, то всюди пробує, хоч для домашнього вжитку, завести садок. Навіть у дакотських степах, де засухо для дерев, і там рік-за-роком садять декотрі попри потічки, та нащеплюють: а воно поживе три-чотири роки і гине. Один наш киЇвлянин, поселенець біля Оґден, Н. Дак, вів автора зо дві милі показати свій молодий сад і такий сад розводив він двадцять літ безуспішно.

Українська церква у місті.

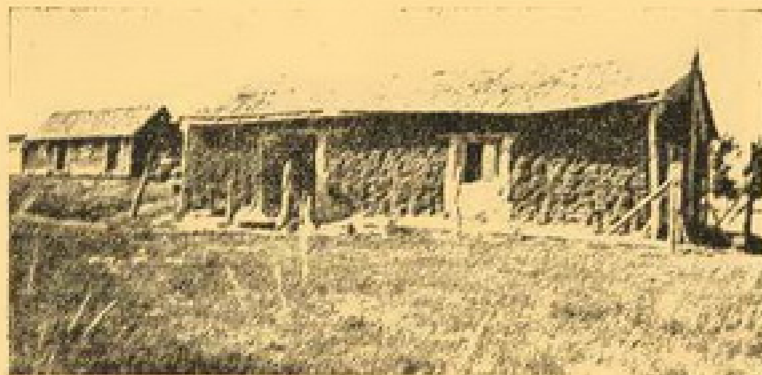
Хоч початки українського рільництва в Америці сягають до горожанської війни, що закінчилася 1865 році, то вони в більшості осталися українцями і до тепер, особливо в околицях, де є їх багато. В таких околицях, де їх мало, друге або третє покоління замериканізувалось: так буває зо всіми народностями в Америці, окрім жидів. В Норт Дакоті і Монтені то зберегли жінки навіть українську ношу; заховали люди і всякі звичаї — добрі й лихі — та передають їх дітям. В таких густо заселених українських околицях женяться між собою і лише який 5% пропадає. Одначе в інших околицях, де є їх менше, дуже часто женяться з другими народностями. Із своїми сусідами інших народностей — американцями, норвежцями, німцями, чехами, хорватами та поляками — живуть собі дійсно по сусідськи. Такі відносини нормальні, бо Америка є край свободи: ніхто з одної народності не пробує старшувати над другим іншої народності!

Українських часописів мало читають рільники в Америці. Читають їх лише ті, що осіли в східніх державах більшими групами та належать до запомогових організацій. На заході любуються в радіях, бо ці передають всячину. Залюбки називають свої села рідними назвами. І так у Норт Дакоті є село Київ та місцевість Нова Україна.

Хата укр. рільника Стаха Оліяса в Савт, Рендж, Висконсин.

Назагал українські рільники не доцінювали нагоди, що її давала Америка, та не подбали про вищу освіту своїх дітей. Але були десятки родин, що не обмежували освіти своїх дітей лише вісім-клясовою народньою школою, а посилали їх до високої школи на чотири роки, а деколи й до університету. Таким робом вложили вони свою цеглину до американської культурної будови. Отже за останніх тридцять літ видали вони біля 100 вчителів для американських шкіл, кілька агрономів, інженірів, купців, залізничників, одного адвоката та одного аптикаря. Америка дає всякому отворені двері до поступу, отже як хтось дбає, так і має! Дехто дбав про багатство і довершив свого, інший оцінював щось іншого: всі набрались американського духа, братись до чогось із запалом і триматись його аж до кінця, до успіху.

Перша хата нашого переселенця.
Дм. Гаврилюк в Україні, Н. Дакота зберігає її на памятку.

Власними силами...

Судьба хотіла, що я покинула розлогий Рідний Край, де провела весну життя й опинилась у країні багатій для европейського ока та зраджливий для тихої, скромної душі українки. Виїхала я по закінченні середньої школи. Подібно, як усі переселенці думала, що життя в Америці мусить плисти буйним руслом, що воно розкішне та безжурне й багате в пригоди, про які пишеться в книжках та бачиться на фільмовім екрані.

Та вже по короткому побуті побачила я, що тут зовсім інакше. Правда, заїхала я до свояків і якийсь час у них пробула. Та скоро пізнала, що мушу числити на власні сили й самостійно боротися за життя-буття.

Українські еміґранти не багаті. А коли й мають гроші, то не скоро позичать, бо тяжко їх заробили. Тому на допомогу своїх нема що числити. Кожен мусить думати сам про себе. У країні нервового поспіху, погоні за земними благами немає часу оглядатись на другого.

Я приїхала сюди з великими плянами. Бажала студіювати, заробляти. Та з початку, без знання англійської мови нічого не мог зробити. На щастя, добрі люди порадили, що для жінки найлекше дістати домашню працю, або займатися дітьми. Я не мала хисту ні до одного, ні до другого. Але в чужині годі було вибирати й я зголосилась на „бонну до дітей" Перший час був дуже трудний. Брак рутини, досвіду у піклуванні дитини, неможність порозумітись із панею дому мене дуже пригноблювали. Я тужила гірко за безжурним життям під рідною стріхою та всім, що лишила по тім боці синього океану. Важко описати ці дні проби й мені ввесь час у пам'яті сумні рядки, що зродились тоді в моїй душі:

> Глухо та сумно в кімнаті моїй,
> Мов під землею в могилі глухій.
> Серце ллє сльози, гарячі, палкі
> Сльози кріваві, пекучі, гіркі...

Одне, що мені додавало сили, це думка, що воно лиш переходове. Я старалась навчитись по англійськи і це було головним моїм завданням. Також те, що я маю тут харч і мешкання та пятьдесять дол. місячно, мене потішало. Вжеж таки не паду нікому тягарем і можу трохи призбирати гроша. Передо мною ще так багато можливостей!

Коли я привчилась трохи мови й пізнала життя багатої американської родини, здивувалась, яке воно порожне. Все, про що думала моя пані, торкалось лише люксусової одежі, косметиків, зачіски та інших нових способів кокетерії. Вона мріяла лише про good time або „добрий час", себто хотіла за всяку ціну насолоджуватись життям. Мене взяла відраза до того. В мене зродилась рішуча постанова вчитись, здобути вище образування. Хотілось станути вище того плиткого життя пересічної американки, а дорівнати тим жінкам, що мають змогу взяти провід у руки та працювати на дорозі, що мало або зовсім нам незнана.

Тому розглянулась я за іншою працею, що давала б мені кращий заробіток. Стала куховарити в багатих американців. Чи вміла я варити? Багато не знала, бо не любила домашньої роботи, зрештою, будучи в школі не мала як того навчитись. Приглядалась ще на першій посаді, як американці варять, попробувала раз, другий і збагнула тайни американської кухні. На новому місці мала я 65 дол. місячно й ціле удержання. Півтора року пробула я тут, віддала довги затягнені на подорож і зложила кількасот долярів. З цими грішми пішла на університет.

Хоч я досі поборола чимало труднощів, то студії видались мені таки найтяжчими. Я вибрала хемію, як головний предмет. Окрім того мусіла перейти психольоґію, соціольоґію й американську літературу, щоб доповнити услівя до першої диплёми. Мушу тут зазначити, що по закінченні вищої школи, що рівняється нашій теперішній ґімназії, студент іде на 4 роки в університет й одержує титул „Bachelor of Arts" або „Bachelor of Science". Дальше студіює рік або два й одержує другий титул „Master of Science or Arts".

Записавшись на університет і заплативши високу оплату (500 дол.) стала я продумувати над заробітком. Показалось, що студенти дуже часто заробляють і то дуже різноманітно. Тому, що вони некваліфіковані працівники, приходиться їм робити нераз дуже чорну роботу, як мити вікна, чистити підлоги, малювати стіни. Дівчата знов услугують по канарнях і ресторанах, миють посуду, прячуть. Особливо чужинці, як китайці й японці заробляють так найчастіше.

Я знайшла також подібну роботу. Працювала 15 годин тижнево в жіночій бурсі, удержуючи лад і порядок на першому поверсі й за те мала мешкання та частинне удержання.

Рівночасно приглядалась я до життя американської молоді. У жіночій бурсі бачила я ріжні типи дівчат, їх відношення до студентів-чужинців, запал і охоту до танків і гулянок, легкодушність у студіях. Та й тут стрінула одиниці, що подібно як я, тяжко боролись за своє існування. Стрічала дочки американських священиків, що помагали в домашній праці 4 год. денно, за що одержували мешкання й їжу. Знала студенток, що маючи фризієрську практику, чепурили волосся другим товаришкам і часто заробляли цим на такси або на книжки. Багато працювало в пятниці й суботи по великих крамницях, ресторанах. То знов дехто мав зайняття в фізіольоґічних лябораторіях, годуючи миші, щурі й морські свинки, що на них роблять ріжні досвіди.

А що найважніше, студенти й студентки не соромились такої праці, а ще чванились, повторяючи: „well, it is a loads of fun себто багато сміху з цього. Часто застановлялась я, чуючи такі слова. Яка ріжниця в психіці американки, а нашої пересічної українки! Чи можна б собі уявити, щоб українка-студентка йшла на домашні послуги й трактувала це весело? Пригадала я собі одного студента у Львові, що скінчивши два факультети, соромився представити мені свого батька в селянській одежі. На жаль, таких і подібних випадків є багато й через таку фальшиву амбіцію ми проґавили неодну нагоду вибитись і перемогти.

Заробкуючи так принагідно, я скінчила університет і дістала титул „Bachelor of Arts", а невдовзі здобуду другий. Гордо можу сказати, що все те осягнула власними силами, як і 90% американських жінок, що сьогодні займають найвищі уряди та успішно конкурують із мужчинами.

Як я заробляю? Роблю все, що попаде поза шкільними годинами. В університеті працюю, як асистентка професора, де одержую невеличку суму, бо нам дозволено працювати лише 15 год. тижнево,

коли студіюємо 6 предметів. Окрім того працюю в університетській мензі 12 годин тижнево, де дістаю харч. То знов іду помагати американським дамам у влаштуванні „thea parties“ (чайних вечорів), або подаю до стола підчас вишного обіду, за що платять по пів доляра за годину. Іноді іду з короткими рефератами на тему рознюю поживної хемії і це приносить мені скромну заплату. Назагал роблю, що лиш трапляється, починаючи від 6 год. рано й не кінчаю праці перед 12-тою вночі.

Дехто спитається, як це можливе платити шкільні оплати понад 500 дол., жити та ходити прилично одягненим лише з таких припагідних зайнять. Все можливе, коли є добра воля та залізна витривалість. Життя моє тяжке, але миле. Повне мрій, нових вражінь і досвіду. Стрічаю ріжних людей, приглядаюсь ріжним характерам і вчуся жити... А в сторінки власного життя записую сумні й веселі спогади, милі й болючі випадки, безжурні хвилини й повні турбот години...

Українська пропаґанда

„Harmonic, Player“, by Galon. The Glee club then sang „Chorus of Seraphim“, by Dubois; „A Violin Is Singing in the Street“, a Ukrainian folk song, and „The Little Shepherd's Song“, by Watts.

THE SURVEYOR.

Невеличка нотатка в американській газетці каже нам призадуматись. „The Sorve or„ це тижневик, що його видає вища школа (ґімназія) ім. Ю. Вашингтона в Ст. Пал. Мінн. У музичній програмі якоїсь імпрези вплетена поміж „Хором Серафимів“ Dubois та „Піснею малого пастуха“ Watts-а — українська пісня „На вулиці скрипка грає“

Невеличка це пісня, здавалось би й незначна ґазета. Та тут не важне для нас те, чи імпреза була голосна й пишна, чи тисячі американців їй прислухались. А те, що вже і в програму дрібних імпрез включають наші пісні, називаючи їх справжнім найменням. Знак, що пізнали вже їхнє багатство й красу.

Це не прийшло само з себе. Спершу, як чуємо, український еміґрант був мабуть чи не найбільш погорджуваний з усіх. Заляканий і вбогий, не знав ніякої мови, крім своєї, ба, навіть не вмів назвати, хто він такий. Хто в Америці цікавився цим убогим, примітивним переселенцем? Хіба припускав хтось, що цей тихий і несміливий робітник також має якісь культурні цінноці?

Але згодом, коли отряс він із себе перші клопоти за хліб насущний, затужив за своїми розвагами. Пригадалась рідна пісня, що розважає душу, зацвіла пестра вишивка на рукавах. Та не лиш для себе. Порівнавши себе з сусідами, побачили українці, що вони мають чим похвалитись. І стали пильно дбати про те, щоб їх пізнали й оцінили чужинці.

Праця цілого покоління! Здавалось би дрібна, незамітна. Ось,

Дружина президента місіс Елінор Рузвелт між американськими українками у Ню-Йорку.

що пише нам наша дописувачка з Ст. Пал, п. К. Качмарова:

У нашому місті відбувся Національний Фестіваль, що в ньому взяли участь усі народи. Тридцять народностей виступало. Ясно, що українці виступили теж і це вже третя вистава від 1929 р., що в ній беремо участь.

Програма Фестівалю складалась із вистави та виступів. Ми виставили — укр .хату, стійку з українськими вишивками та стійку з нашим печивом. Хата виглядала прегарно. Здалеку видніівся напис Ukraine. Виконана точно у народньому стилі за проєктом із допомогою проф. Грановського. Біля хати була криниця з журавлем, на даху бузько, не бракувало й соняшників і мальв. Стійка з українським народнім мистецтвом також притягала всіх. П-во Кочани з Джолієт прислали дещо з своєї збірки, „Жіноча Доля“ причинилась гуцульськими строями. Малюнки Олени Кульчицької ілюстрували історію України над тими прегарними виробами. Також відділ національних страв і печива притягає усіх. Наші пані понапікали всячини і з зацікавленням приглядались чужинці колачам та пирогам.

У виступах визначились українці танками. Зокрема дитяча група в своїх мальовничих одягах зібрала рясні оплески й мусіла кілька разів виступати. Малі танцюристи (І. Рихліївна, І. Прокай, М. Пупезівна, Ю. Юрківна, Б. Пилатюк і Б. Димянин) були незрівняні.

Описавши ще деякі подробиці фестівалю, закінчує п. Качмарова:

Ця вистава принесла нам велике вдоволення. Я була зворушена до сліз, коли підходили до мене американські знайомі, стискали руку з подивом і з словами „слава українцям!“ прощались. Щиру правду кажу, що ніхто не дістав стільки оплесків, як українці.

Сотні таких вистав і виступів відбулись до тепер по всій Америці. Безліч жіночих рук трудилось коло того, щоб красу народнього мистецтва пізнали чужинці. І ця „дрібна“ робота приносить успіхи. Безпосередні тоді, коли американці вчаться шанувати й розуміти цю вітку своїх еміґрантів, а посередні тоді, коли обзнайомлює з нашим іменем і найбільш байдужих.

Наші американські посестри працюють. Чи то збірними виступами, чи поодиноко. Їхнє зусилля там на другій частині світу рівнається нашому. Хіба не знаємо, яке місце в національній роботі займає пропаґанда?

Л. Б.

Справжня українка і справжня американка

Коли згадую Америку — ту українську Америку — не можу не подумати про п. Марію Ґамбаль-Струтинську, що є наче уосібнення двох світів, синтезою двох по-

Марія Ґамбаль-Струтинська.

нять: правдивої українки і правдивої американки. Справжня українка, бо хоч вихована в Америці, серед чужого окруження, вивчила прекрасно українську мову в письмі й слові. Знає українську історію і літературу куди краще, як сотні наших студенток, що вчились у краю. Цікавиться українським мистецтвом і відчуває найтонші нюанси народньої творчости. Живо інтересується теж господарським і суспільним життям Старого Краю. Читає українські ґазети і є в курсі усіх справ, що їх переживає далека батьківщина. Говорите з нею і здається вам, що вона щойно вчора повернулась зза океану, бо Рідний Край — так живо і свіжо живе ще в її уяві.

А при тім вона справжня американка. Від нової батьківщини перейняла знову все, що там найкраще: точність, зарадність і працьовитість. Вивчила англійську мову і орудує нею куди краще, як сотні родовитих американок. Її стиль простий думка ясна, прозора. З приємністю читаєте кожну її статтю так ясно й виразно спрецизовані її думки.

Ця молода українська журналістка пише в більшості по англійськи, бо пише для тієї української молоді в Америці, що не знає настільки української мови, щоб у ній знайомитись із поважнішими проблемами укр. життя. Марія Струтинська виросла серед тієї молоді — знає всі її потреби і недостачі і тому її статті трапляють просто до душі молодого американ. покоління. Від ряду літ редаґує вона в „Народній Волі“ сторінку для молоді (в англ. мові). Порушує там усі актуальні справи в Старому Краю, подає огляд історії, ґеоґрафії, літератури, поміщує біографії письменників і поетів говорить про все, що українська молодь повинна знати і відчувати. Неменше уваги присвячує орґанізації укр. молоді в Америці, і тим у великій мірі причинилась до поглиблення свідомости — та зросту того великого патріотичного духа серед американської молоді, що в останні часи стає вже стихійним рухом та викликує подив серед своїх, а пошану серед чужих.

Піонірську ролю в тім руху сповнила книжка Марії Ґамбаль-Струтинської „Story of Ukraine“, історія України написана для американських дітей у формі казки.

Книжка написана талановито, знаменитою англійською мовою — читають її залюбки не лише діти, але й старші. І не лише українці, але й чужинці. Пригадую слова одного англійського парляментариста, що йому одна дівчинка в Америці подарувала на память „Story of Ukraine“: „Я прочитав цю книжку одним духом. Вона знаменито написана. Я довідався там більше про ваше минуле, як з неодного наукового твору. Так гарно й цікаво написана книжка, що можна б вам позавидувати“

Мета книжки була дійти до тієї української дитини, що не знає настільки укр. мови, щоб могла прочитати й зрозуміти історію рідного краю. І це своє завдання вона сповнила в сто відсотках.

Поза своєю журналістичною працею — Марія Ґамбаль-Струтинська багато часу присвячує перекладам і то з ріжних ділянок, політики, економіки, мистецтва. Часто навіть з Европи звертаються до неї з проханням перекласти, написати зміст, або виправити англійську мову. Згадати хоч би вступ до книжки В. Січинського „Українське Деревляне Будівництво“ Цього роду переклади незвичайно трудні, бо брак у нас спеціяльних словників. А Марія Ґамбаль солідна й точна — тому уявляємо собі, скільки праці коштують її такі на перший погляд „дрібні“ переклади.

Висока, струнка, ніжної будови, з темними задуманими очима, з великим смаком вдягнена, Марія Ґамбаль-Струтинська залишила в мене враження жінки ніжної, вражливої — з чуткою українською вдачею, а рівночасно рішучої і послідовної, карної і працьовитої — як може бути лише молода американка. *Ст. Чижович.*

Лист за море

Дорогенька Стефуню!

На Ваш лист відписую в Болехові. Мешкаю в рідні. Коли перечитаєте мого листа буду вже в Синевідську.

Як опаде лист калини, тоді напишу про свій побут на Бойківщині. Лагідні осінні дні настроюють скорше до писання.

Питаються за океаном чому не пишу. Мовчанка не є доказом забуття. Коли б можна передати думки й почування на радієві хвилі, то почули б земляки за океаном, як багато думаю про них.

Третій раз перечитую Вашого листа. Відложила його й прислухуюся дивному шелестові. Тик-так, тик-так, тик-так говорить годинник, посуваючи вказівки. Кап-кап-кап, це рівномірні каплини дощу ударяють об шиби. Замикаю уха. Спрямовую думки на свій недавній у Вас побут. Перед очима пересуваються картини.

Читайте й осудіть, чи в мене добра память.

Сиджу з п. Софією Лотовичевою в її вітальні. Наставляє радіо. Долітає голос п. Олени Лотоцької, що читає оповідання Лепкого, Стефаника, виголошує реферати. Чую старі сентиментальні й бадьорі стрілецькі пісні. А сотні земляків слухає рідне слово, рідну пісню, що як краплини роси оживляють серце й душу.

Бачу Вас, моя Стефуню, як Ви з радости кидаєтесь мені на шию. Не забула сліз у Ваших очах. Ви з запертим віддихом ловили кожне слово про старий край. Щасть Вам Боже у Вашій гарній праці. А моя провізорична сусідка з Обеднання — Марійка Боднар. Здаєть-

ся, що це вчера було. Сидимо в гостинній о. Лотовича. Просить також сказати щось нового про старий край. А ціль розмови? Переповісти все тамошній молоді, інформувати чужинців про стару культуру українського народу.

Не забуду, кільки праці вложила п. Ірина Тарнавська коло перших вистав народнього мистецтва в Ню-Йорку. Ваші погляди розбіжні, але ціль одна. Жертва й праця. А чи можна забути п. д-р Пелехович-Гайворонську? Не тільки жінки-лікарки згадають про неї, як лікарську силу. Згадає колись історик-музика, що ця висококультурна й зрівноважена жінка мала додатній вплив на дальшу творчість свого мужа-композитора.

Тямлю як нині перші жіночі сходини в Народньому Домі в Філаделфії, скликані д-ром Ґаланом. Тоді говорила про тамошню молодь бл. п. А. Рибакова. Якраз витягнула її останнє письмо. Це різдвяні побажання писані віршом. Ось кілька слів з нього: На Святий Вечір глядить за першою зіркою. „Дивлюся — каже — не видно, чомусь не сходить... А може йдучи в далекі гості десь забарилась? Може в бурливому морю вона втопилась...

Бачите, що всіх тямлю. Бачу молоду артистку-малярку Нагірну, що моїми вишивками прикрасила стіни Народнього Дому. Не забула тамошньої піяністки Дубас, що через свої переніжені нерви не могла виступати на сцені і працює як учителька музики, щоб своє знання передати другим.

З Філаделфії перейду до Дітройт. Нові жіночі постаті встають перед очима. Одного дня заїхала до п. Марії Бойко, тоді секретарки відділу Союзу Українок. Працює з головою Союзу п. А. Курилло. Це молода особа, широко освічена. Цікавиться рідним письменством і сама пише. У нас знана зо своїх нарисів, що їх друкує в жіночих журналах.

А може думаєте, що не память молоденької Дембіцької? В домі її батьків провела я цілий день. Їм завдячую оглядини музею Форда і його фабрику авт. Мене запрошували на фортепіяновий виступ малої Дембіцької. Її музика звернула увагу американців. Нині вона дістала стипендію, як визначна піяністка.

Читала я про виступ Донни Ґресько на Укр. Дні у Ню-Йорку. Ростуть мистецькі сили... А може колись, укупі з нашою молоденькою скрипачкою Лесею Деркач скажуть світові: ми приносимо славу не собі, але нашому великому народові. А мої мрії люблять сповнятися.

В мене ще одне-одніське бажання: пізнати п. Марію Ґамбаль-Струтинську. Про неї говорив мені др. Мишуга, читав її рецензію про Шевченківський концерт. Хотіла пізнати молоду, талановиту письменницю, що нею гордиться за океаном. Стараюсь принаймені добути її твори... Іду до її хворого батька о. пароха Струтинського (був по операції). Хочу розказати йому про його своячку Антоніну, наймолодшу мою товаришку по званні. Цікаво, що обі тіточні сестри займаються літературою.

І так переходять перед очима постаті тих, що я пізнала. Люблю згадувати американських українок. Вони такі відмінні від наших жінок, такі нові для мене й цікаві. Тому часто думаю про вас і згадую наші розмови.

Цілую Вас сердечно, а Вашому мужеві, п. Галичинові шлю щирий привіт.

С. Северина.

Болехів, 13. липня 1939.

Дівчата українського Сивик Сентер у Ню-Йорку влаштували вечір писанок перед Великодніми святами. На вечорі було 25 осіб, між ними багато американських гостей. По середині, у гуцульському кип-тарі п. Реаюк. Світлила Марійка Боднар.

Марія Лехицька, Ню-Йорк

Що роблять українські студенти підчас сходин

Свого часу я подала кілька зразків із життя українських студентів у Ню-Йорку. Тоді, я зазначила, що на перше місце вибивається т. зв. „Ukrainian University Society" — цебто Українське Університетське Товариство. Воно існує вже кілька літ і веде працю повільним ходом тому, що студенти окрім студій, працюють і лиш іноді сходяться повним числом.

У домівці „Укр. Університетського Т-ва" у Ню-Йорку. Перша з ліва Марія Лехицька, авторка статті, а побіч неї Степан Курляк, теперішній голова Т-ва.

Товариські сходини відбуваються в домівці „Міжнародного Інституту" кожного четверга. Час минає на свобідних дискусіях, грі в „пінґ-понґ", хорових пробах, де виправляють пре гарні українські мельодії в англійських словах.

Цього разу хочу описати наші щомісячні сходини, що відбуваються кожної третьої неділі в місяці. Сходини ведуть в англійській мові, бо крім мене ніхто другий не може говорити по-українськи плинно й зрозуміло. Члени гуртуються кругом стола, де засідає голова, містоголова, секретар і скарбник Товариства. Зпочатку голова відкриває сходини, секретар проголошує назвища членів, опісля відчитує зміст попередніх сходин. Тут поправляють похибки, що могли зайти минулого разу. Опісля обговорюють біжучі справи, відчитують листи, прохання, що наплили впродовж місяця, та запрошення на ріжнородні підприємства, що відбуваються кожної суботи й неділі в самім Ню-Йорку та в його околиці.

Свого часу ми втішались перечитанням яких 100 листів, що прибули з ріжних університетів, бібліотек Америки, Канади й других країн із подякою за вислання реферату „A Brief Survey of Ukrainian Literature" що його зладив др. Колеман, проф. східньо-європейських мов в Columbia University. Рівночасно мило нам було послухати прохання з ріжних сторін, щоб наше товариство вислало інші видавництва, наприклад історію України, українську літературу, тощо.

Хочу додати, що немає в нас таких завзятих спорів, що іноді трапляються в старшого покоління підчас сходин. Цим воно часто зражує молодь від співучасти і співпраці.

По сходинах, що тривають півтора години — маємо відчит одного чи одної з членів на тему, що торкається його звання. Ось так ми мали відчит із демонстрацією нашого молодого хеміка, др. Осипа Стеткевича „Значіння води в людському житті", то знов відчит теперішнього голови товариства, Степана Курляка „Банкова система", відчит професора гігієни, п-ни І. Березінської „Значіння приладів і стерилізація перед операцією в ріжних недугах", то знов „Теперішні подорожні бюра" одного з наших членів Івана Рибака, що студіює вечорами, а в день працює як аґент в одній із більших корабельних ліній.

Члени назагал дуже вдоволені з відчитів, тому, що це дає їм змогу познайомитись із ріжними ділянками, що їм мало відомі.

Наші фільми в Америці

Про них доходять до нас тільки вістки. Писав про те в нашій пресі Ю. Гаморак і Антін Рудницький, у ч. 5. Н. Х. 1939 р. згадувала про них Гэнка Романчич. Мабуть не скоро доведеться нам їх побачити. Тому користуємось принагідним матеріялом для оцінки — програмками й світлинами.

Хіба можна на такій підставі висказатись про фільму? — спитає може дехто.

Про її мистецьку вартість, як композицію, гру, голоси — напевне ні. Але про те, що нас цікавить найбільше — етнографічну сторінку, костюми, можна.

Приписуємо цьому велику вагу. Бо американське громадянство та наші переселенці, зокрема ті молодші, цього зовсім не знають. Не легко це їм пізнати, коли воно і в краю вже зникає. Тому фільма може стати знаменитим засобом для того. Може показати найкращі сторінки цього побуту, заблестіти всім багатством нашої народньої ноші, обрядів і звичаїв.

Як із цим справились американські фільми?

Досі було їх три: „Маруся" накручувалась у 1937 р. „Наталка Полтавка" і „Запорожець за Дунаєм" майже рівночасно у 1938 р.

Коли переглядаємо матеріял, що в нас під руками, на перше місце вибивається „Маруся" Поодинокі кадри з фільми вражають як милі, рідні картини. Особливо добре виведені гуртові сцени. Зимовий краєвид, гурми молодих хлопців і дівчат із звіздою, любовні сцени, сільська вулиця. Є велика дбайливість у збереженні деталів. Народне вбрання молоді роскішне. Скромно вишиті сорочки, гарно викінчені свитки, хвацькі шапки й широкі пояси. Сильветка старшої жінки у кожусі й очіпку достойна.

Ця фільма напевне сповнила своє завдання. Коли вона показала

вірно лише цю частину нашого народнього мистецтва, а саме вбрання, то вже її значіння велике. Та й під іншим оглядом воно напевно значне, бо музику до цього сюжету „Ой, не ходи Грицю", укладав відомий композитор Гайворонський, а хорами орудував проф. Кошиць. Мабуть і завдяки його участи не занедбано й побутової сторінки.

Та зовсім інакше під цим оглядом представляється „Наталка Полтавка" Підхід до народнього побуту не такий дбайливий.

Вбрання самої Наталки, що її грала оперова співачка Сабанієва, дуже пестре. Наприклад до полтавського строю вона вбирає снятинську сорочку. А коли в неї є полтавська сорочка, то зовсім зле пошита (полик на рамені і великий виріз). Побічні фіґури ще гірше вбрані. Марійка (Лідія Березовська) підперезала плахту гуцульською крайкою, а при зачісці має

Роскішна картина з фільми „Маруся": молоді дівчата товпляться довкруги дядька! У них стилеві, народні свитки, гарно позвязані хустки, добре зачесане волосся. Та й дядькова свита їхній не уступає.

Дарина у фільмі „Маруся" (прізвище артистки нам нажаль невідоме). Слідна велика дбайливість у строю: стилева зачіска із стрічкою, добре вишита сорочка.

повно гарних, але зовсім не народніх „льоків" у стилі Норми Шірер. Народні балети, як можна зорієнтуватися із світлини, жахливо прибрані. Дівчата мають якісь картаті спідниці замість плахт*).

Подібно поставлений „Запорожець за Дунаєм" Правда, тут відрадною появою Одарка в особі Марії Сокіл. Марія Сокіл подбала за вповні стилеву появу Одарки й її постать української молодиці є бездоганна. Та на жаль не поцікавились прочими постатями. Галина Орленко, що грає Оксану, отже одну з головних роль, має до полтавської корсетки скісно вишиту покуцьку сорочку. На одній світлині в неї гаптований „жупан", що не сходиться зпереду, низько вишита сорочка й оксамитний фартушок із тороками!

Гуртові сцени уявляють собою справжню збиранину строїв з усіх земель України. Поруч борщівського строю стоїть там якийсь псевдо-полтавський, буковинську запаску завважуємо з поліською сорочкою. Хіба не було в намірі режісера давати глядачеві таку етнографічну саламаху?

Здається, що в Америці, країні фільмової продукції не треба про се витрачати слів, якою важною частиною фільми є костюми. Знаємо, що в Голівуді працює над тим штаб малярів і костюмольоґів, особливо при історичних фільмах.

І в програмках до наших фільмів читаємо, що на них витрачено стільки і стільки гроша. Напевно працювало при них багато спеціялістів. Здається не так трудно було б підшукати в Америці також когось, хто знав би народній стрій?

Треба тільки зрозуміти, що народній стрій це така ж важна частина побуту, як рідна пісня чи танок. Коли знайшлись спеціялісти для тих двох ділянок, треба би пошукати й для третьої. Маємо вже деякі видання про народній одяг, як знаменитий огляд Хв. Вовка: „Студії з української етнольоґії" з ілюстраціями та багато цінного матеріялу в річниках „Нової Хати" Маємо врешті й малярів, що знають добре побут і могли б виготовити проєкти на костюми. Полтавський стрій має ще добру прикмету, що ввесь може бути зладжений із купного матеріялу. Отже в Америці, його легко спорудити, дбаючи тільки щоб був стилевий.

Зрештою й спроба першої фільми — „Марусі" доказує, що костюмову сторінку можна добре поставити. Шкода, що обі дальші фільми не пішли її слідами. Внесли тільки більшу плутанину в занедбану ділянку народнього строю.

Л. Бурачинська.

*) На окладинці бачимо, що в вінку стрічки неоднаково довгі, спідниці криво пообирані а сорочка зпід них видна то на долоню, то на два пальці завширшки. Картина зрештою мала, але недбайлива, несуцільна.

Марія Нагірна

Одного дня ввійшла до бюра нашої кооперативи молода американка. Вона говорила ломаною українською мовою і замовила собі вишивану блюзку.

Я не звернула на те ближчої уваги. Це був щасливий час, коли гостей із Америки приїзджало багато. Завжди бажали вони привезти щось „вишиваного“ з собою й щороку заходили до нас.

Та зовсім випадково глянула я на замовлений взір і застановилась. Наші американські посестри люблять пестрі вишивки й яркі краски. Чомусь вяжеться не в них із поняттям народньої вишивки. А взір, вибраний молодою американкою, був зовсім інакший. Ніжний, у двох красках і було його небагато.

„Марія Нагірна“ було написане вузькими, високими буквами на замовленні. І за два дні назначена проба.

За два дні вже я її чекала. Знов ввійшла вона самопевним кроком і спитала, злегка шепелявo:

— Вже висивка готова?

Підчас проби ми розговорились. Я почула, що вона з Філаделфії. Батьки її робітники, родилась вона вже там. Працює в великому модному маґазині, як рисівничка моделів.

Так, вона скінчила мистецьку школу, відповіла на мій запит. Мусіла також вивчити крій. І тепер проектує моделі для конфекційного відділу, а також для журналу, що його видає цей великий маґазин.

Пішли дальші питання й розмова оживилась. Показалось, що Марія Нагірна здавна мріяла про подорож у Рідний Край. Складала три роки на те. Вкінці вибралась з прогулькою. Оглянула те, що цікавіше в Европі, але скоро й побіжно, бо найбільше манили її рідні землі. Вона побувала на Гуцульщині, оглянула Черче й Почаїв. Але найбільше вражінь залишив Київ із своїми історичними памятками. Дніпро, Тарасова могила...

Та Марія Нагірна не сентиментальна дівчина, що розпливається в подиві. Вона з гумором реферує всі невигоди подорожі. Найбільше вразила її неввічливість львівських полісменів.

— У нас полісмен — це помішник, а для дітей опікун. Ми звикли у всіх трудних ситуаціях на вулиці до нього звертатись. Так я хотіла й тут. Гадаю собі — не стану я у Львові до полісмена по анґлійськи говорити. Давай, спитаю його по українськи, як мені пройти до „Народньої Гостинниці“ Боже, як він мені відповів!

Ми засміялись, уявляючи собі цю сцену. І сміялись взагалі, слухаючи її дотепного оповідання. Було щось весело-зачіпного в її говоренні, як взагалі в цілій її хлопяче стрункій постаті.

Із подорожі зійшли ми на мистецькі теми. Марія Нагірна цікавилась українською етноґрафією. Переглядаючи наші збірки, захоплювалась ріжними мотивами. Використовує багато дечого при рисуванні моделів. І взагалі проектує Різдвяні листівки, вінети, картки все на українських мотивах і т. п. Обіцяє присилати свої речі в обмін за видання „Нової Хати“

Прощаємось. Молода малярка вдоволена своєю блюзкою, а ми розмовою з нею. Цікаво пізнати молоду мистецьку силу, що виросла за океаном, але горнеться до рідного, свого.

Л. Б.

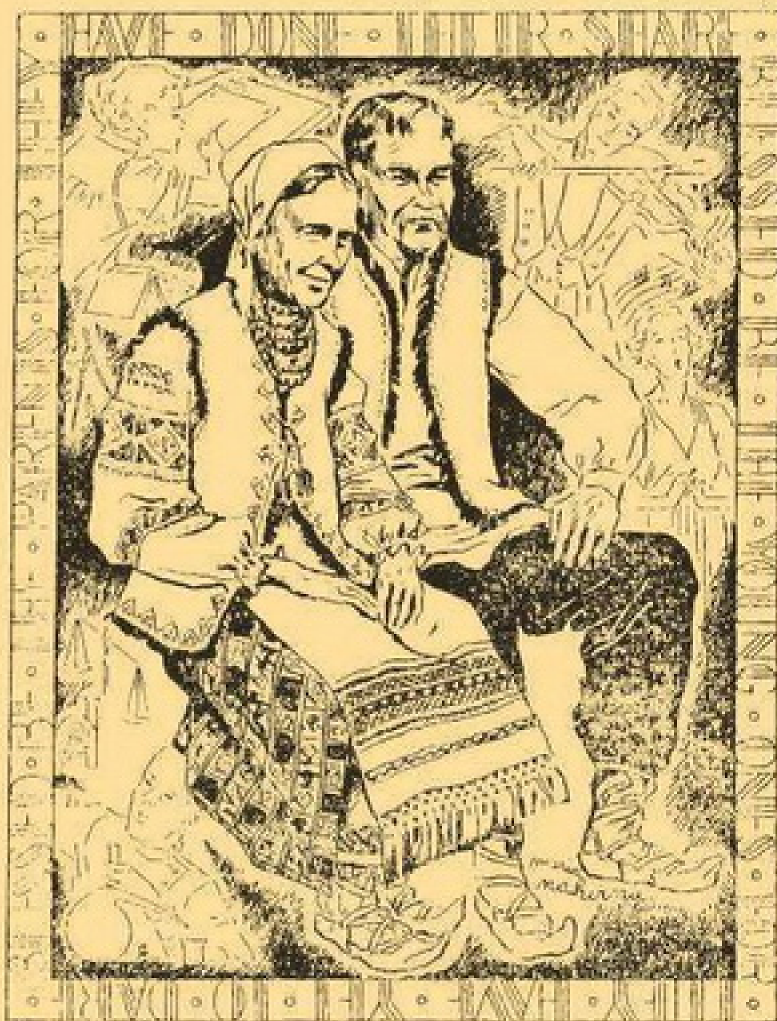

Рисунок Марії Нагірної представляє старих переселенців, що приглядаються праці своїх дітей. На жаль слідне також неуважне відношення до народнього вбрання. Стара бабуся має полтавську плахту до кintaрі та білий фартушок із цествленими торочками.

МІНЕРАЛЬНІ СОЛИ В ГОРОДИНІ

Лябораторія університету в Шікаго [illegible] докладно досліди над сирою вареною городиною.

Показалось, що скількість вапна однакова в одній і другій. Певна страта повстає тільки тоді, коли варити її дестильованій воді. Коли ж вода, що в ній вариться, має сама вапно, тоді городина його не тратить.

Фосфору пропадає більше. Капуста, шпінат і ріпа тратять майже 50%, інша городина менше.

Показується, що городина, душена в парі, зберігає більше вапна й фосфору, як варена в воді.

Туся Кочан, Джоліет

Тиждень американської господині

Домашня праця американської господині ріжниться тим від нашої, що її мусить виконати вся сама. Поміч тут дуже дорога, платиться годинами, отже мало хто може собі її позволити. Тому ціле господарство спочиває на плечах

Дім панства Кочанів у Джоліет.

одної особи. Правда, спосіб господарювання тут інакший. Машини заступають кожну господарську роботу, а консерви куховарення. Але поминно того американська жінка в середне заможній родині має зайнятий ввесь день. Вона має далеко менше часу, як жінка тієї самої верстви в Старому Краю.

Тому час її є строго поділений. Навіть поодинокі дні в тижні мають своє призначення й до того достосовуються вже склепи й підприємства.

І так у понеділок всі американки перуть. Аж дивно, що вже зрана (коло 8 год.) висить чистенько випране білля на подвірях, прикріплене деревяними клинцями. Давніше я дивувалась, що вже так рано білля готове. Та пізніше довідалась, що тут прання не забирає багато часу, бо кожен послуговується електричною машиною до прання. Впродовж кілька годин можна випрати багато білля, не прикладаючи рук. Зпочатку я не мала довіря до такого прання і тратила два дні, заки все випрала і сполокала. Але коли приглянулась, як чисто й скоро пере сусідка, зрозуміла яка це велика вигода. Тепер прання для мене таке саме, як кожна інша господинська робота, напр. пряташня. Тут майже в кожній хаті є така машина. Ціна її ріжна, залежить від якости. Наша коштує 115 дол. і працює бездоганно вже кілька літ.

Прання відбувається в сутеренах. Тут доми побудовані так, що під цілою хатою є ясна пивниця з вікнами, поділена на всякі відділи. У прачкарні є звичайно зимна й тепла вода (зимою огрівається від печі, а в літі ґазом), комірка на всякі запаси, комірка на вугля, величезний збірник на дошівку та крім того є ще багато місця на ріжні речі. Тут міститься також велика огрівальна піч, що огріває при помочі рур цілий дім. Взагалі пивниця заступає тут те, що в Старому Краю стрих. Коли паде дощ, можна навіть білля вішати в пивниці. Стрихи тут дуже малі й їх зовсім не вживають.

Вівторок призначений на прасування білля. До цього вживають електричного залізка, а дехто вже має електричну машину до прасування. Та я прасую залізком і дуже ним вдоволена. Воно коштує 10 дол., має реґулятор температури і прасує вже бездоганно чотири роки. Електричне залізко має ще добру прикмету, що не брудить білля, як то буває з залізком на вугля та все має відповідну температуру.

В середу американки шиють, зашивають, латають. Назагал вбрання купують усі готове, конфекція дешева й у великому виборі. Мода зміняється швидко, то ж не оплачується купувати спеціяльно тривкі річи. За 3—4 дол. вже можна купити гарну сукенку, спідню комбінацію за 1 дол. Багато жінок шиє собі сукні дома після форм, бо в американських народніх школах учать дівчат крою і шиття. Та кравчинь в Америці майже не знають.

У четвер печуть звичайно щось солодке. Дуже поширені в Америці „пай", це солодке тісто з якимось овочевим додатком. Назагал американська кухня мені не смакує і я варю й печу ще по давньому. Тутешне печиво не має доброго смаку, а хліб то таки зовсім невипечений. Варити тут легко, бо городина й овочі є круглий рік і не треба робити запасів. Одна бульба дуже дорога, зате овочі дешеві. Наприклад виноград коштує 3 фунти 25 центів, тузин помаранч 40 центів. Городину й овочі довозять із південних стейтів, де їх збирають і три рази в рік. Американці, що живуть у вічному поспіху, послугуються до варення консервами й тому великий відсоток населення хворіє на шлунок. Також велика більшість має зопсуті зуби. Американські страви, якщо вони свіжо зварені, смачні. В тутешній кухні стрінете страви цілого світу, себто всіх народностей, що живуть на цілій землі. Але лише такі, що не вимагають багато заходу.

Пятниця всюди призначена на прятання. Це доволі складна робота, бо американське мешкання обширне. Переважно будують доми для одної родини, партерові, або поверхові. Помешкання середне заможної родини складається з 5 до 6 кімнат. Посередині є звичайно гостинна й їдальня, получені разом в одну велику кімнату, бо дверей між ними нема, лиш перегородка, викінчена луком або декоративними стовпиками. Спалень є кілька для ріжних членів родини. Коли хата є поверхова, тоді спальні приміщені на першім поверсі. У кожній спальні є комірка на вбрання та ріжні сховки на річи в стінах, так що не забирають місця. Не згадую вже те, якою важною є купальня.

У гостинній і їдальні є на підлозі килими на цілу кімнату. Обстанова майже всюди однакова, ріжниця лише в якості й красці. До чищення всего є електричне приладдя й килимів не треба трiпати. Але заки обійти всіх 6 кімнат, то це таки дасть доволі роботи.

У суботу американка їде до міста на більші закупна. Тоді по склепах величезний рух і крамниці відчинені до пізна ввечорі. У суботу також нема науки по школах. В той день крамниці влашто-

Старша донечка панства Кочанів, Наталка у садку.

вують випродажі й часто можна дещо дешевше купити. Найбільший рух у крамницях 5 і 10 центових. Найріжнорідніші річи можна там дістати. Нитки, гребені, начиння, забавки, стирочки, рушники, молотки, цвяшки, щіточки, цукорки, тісточка, одним словом усяка всячина. Все те виложене так, що можна купити без слова, лише заплативши гріш.

Неділя має бути день відпочинку. Та американці не розуміють її як день спокою. Навпаки, тоді найбільший автомобілевий рух і найбільше випадків із автами. Кожний виїжджає з дому на пікнік, то на прогульку, або просто їде собі безцільно, або як вони кажуть на „райта" В неділю звичайно американки не варять обіду. Підготують щось у суботу, або користуються реставраційним харчем.

Два виступи

Дві недавні події в житті українців в Америці переконали нас про те, що їхні почування виходять далеко поза звичайний сентимент до рідної землі, що сягають далеко глибше й що вміють вони виявити їх у зорганізований, доцільний та імпонуючий спосіб.

Президія Союзу Українок Америки за 1938 р. Зліва: пп. Олена Штогрин, Анастазія Ваґнер, Стефанія Абрагамовська.

Сто тисяч осіб, в тому 60.000 українців із ріжних сторін Америки приглядається на головній площі Світової Виставки в Ню-Йорку українській програмі. Це український день на виставі. Величава маніфестація українців Америки! Виступ, який для інших народів відготовляють добре зорганізовані, сильні й з необмеженими можливостями державні організми. Тут зробили це самі іміґранти. — Люди, відірвані від рідної землі та звязані життєво з новою батьківщиною, але й люди, що їх психічно й духово навіть океан і ще глибші від нього ріжниці життєвих обставин не в силі відірвати від рідного кореня. Виступ не скромний і тихий, що потребував би виправдань у важких перешкодах, (особливо зо сторони Совітської репрезентації на виставі). Цим разом зайві такі виправдування! Бо мимо перешкод — виступ імпозантний, з правдиво американським розмахом. — Уже ці тисячі присутніх на виступі — імпонують самі собою, своєю скількістю, великою навіть для Америки. Виставова поліція навіть діждалася нагани в пресі, що не вдержувала порядку. Але і для неї виправданням ці товпи народу, що жадні побачити добре сцену, ставляють крісло на крісло, стають на це руштовання і падуть! Але не дивуємося їм, коли почуємо програму. Хор із 500 співаків! Уявляєте собі? Зібрати й вивчити цю масу співаків, що самі собою заповнили б неодну з великих львівських саль. Побіч хористів імя О. Кошиця. Дороге імя, для молодшого покоління щось як леґенда про славу української пісні, для старших, найкращий спомин. „Сама його поява зелектризувала присутніх — так пише українська, американська преса. Побіч сольових точок співака М. Голинського та 10-літньої скрипачки Донни Гресько — знов масовий виступ 500 танцюристів у народніх строях!

Европейцеві мусить крутитися в голові від цих головокружних цифер. А українцеві-европейцеві б'ється ще й радісно серце — бо ці цифри це не лиш цифри — це зорганізовані, розмилувані в своїм одиниці.

А ось другий вияв зорганізованости й зрілости. Це та конвенція Союзу Українок Америки, що відбулася в травні ц. р. в Ню-Йорку. У програмі конвенції звертає на себе увагу реферат про справи молоді; як її гуртувати, які є перешкоди в організуванні молоді і т. п. Цей реферат перший у черзі інших, свідчить про те, що для американських жінок не чужа журба про майбутні покоління. Голоси молодих підчас дискусії висували й домагалися іншого підходу до молоді. Треба організувати розваги для неї, не накидати їй думок, залишити самоуправу і т. п. Це дискусія підчеркує вічно й усюди живу проблему батьків і дітей, що в Америці прибирає тим різкішу форму, чим свіжіша у батьків память про життя в краю, а у молодих жадоба життя новим життєвим стилем.

Поміж рефератами цікавий організаційний, а для нас особливо, реферат „Свій до свого". Це домагання піддержки для своїх „бизнесменів". Жіноцтво повинно їх піддержати й привчати до цього дітей, з яких велика частина теж у дорозі до самостійного бизнесу, чи вільного звання. Уявіть собі і порівнайте! Ми тут, скупчені всетаки у спільних невеликих місцевостях, якжеж часто лінуємося додержувати цього клича. А українці Америки, розкинені по мільйонових містах рішають піддержати клич „свій до свого"!

У нарадах теплі нотки для звязку з краєм. Річеві звіти управи, що свідчать про поступ в організації! Це дві великі події в житті американських українців. Та чи тільки для них? Хіба перша з них, виступ на Світовій Виставі не репрезентував цілу українську націю і то гідно й величаво? А конвенція хіба не виказала, що є справи важні і актуальні, які цуртують в усій нації, в усіх її частинах, де б доля не казала їм жити. І за що одність думок і почувань! За те, що американська наша вітка сповнює свою ролю та виповнює цю програму, якої ми не можемо заповнити, за це їй дяка й пошана земляків старої землі.

У. С.

МАРІЯ ПУК—ХАНДОГА.

Недавно тому дійшла до нас вістка про смерть одної невсипущої працівниці за океаном. Всі що її знали, розказують про неї, як бляскучу промовницю та добру організаторку. З жалем провело її в останню дорогу громадянство Пітсбургу.

Марія Пук походила з свідомої селянської родини у селі Отиневичах у Ходорівщині. Молодою дівчиною прибула до Пітсбургу та скінчивши академію, вчителювала. Тут і пізнала свого чоловіка, редактора „Народнього Слова", п. Хандогу. Одружившись, стала його співробітницею; разом із ним виконувала всю редакційну роботу.

Разом із іншими українками зорганізувала сестрицтво „Золотий Хрест", що має на меті допомагати у праці для добра України. Була також активною членкою Союзу Українок й інших українських товариств.

Опріч цих громадянських прикмет, мала вона також чисто жіночі. Була доброю господинею і її дім був гостинним осередком Пітсбургу. Тут гуртувалось усе, що було активне й українське; також усі приїзжі мусіли побувати в неї.

Над її могилою промовляли представники українських організацій а похорон її став немов маніфестацією місцевих українців.

В погоні за лінією

Вона все ще не виходить із моди, ота клята лінія! Минулись, правда часи вузьких, обтислих

Вправа 1. Станути в розкрок, витягнувши рамена в бік (фіг. а). Потім доторкнути правою рукою лівої стопи, скрутивши голову в напрямі руки, зверненої вгору (фі. б). Вправляти, доторкаючи правою рукою лівої стопи й правої лівою. Не згинати ноги в коліні. Вправу повторити 10 разів на переміну в правий і лівий бік.

суконок, але й широкі повівні мають свої права. Сильветка мусить бути молодеча.

Коли ж нам подбати про те, як не на вакаціях? Є більше вільного часу, а менше охоти до їжі. Все складається якнайкраще.

Що це таке „гарна лінія"? Рівномірна будова хребетного стовпа та членів тіла, без нагромадження зайвого товщу. А коли лінії немає? Коли стовп хребетний скривлений, члени тіла негарно

Вправа 1, б.

розвинені й на всіх круглинах нагромадилось забагато сала.

Чому воно так діється? Широкі верстви населення, зокрема міського, живуть дуже негігієнічно Харч обіймає значно більше мясних і мучних складників, як ярино-овочевих. Шкіра замало має доступу вільного воздуху. Замало рухаються на свіжому воздусі. Не завжди звертають увагу на справність шлунка. Через те являється зла переміна матерії. Вислідом її й є зайва верства товщу, що осідає на тілі.

Оцей спосіб життя стає ще більш шкідливий, коли хто мусить за працею якусь частину дня просидіти. Це повинні памятати урядничка, вчительки, кравчині, а головне пані дому. Їхня праця здебільшого не вимагає великого фізичного зусилля, а замало жвава, щоб розрухати тіло й його члени.

Згодом появляються дошкульні недомагання. Злий обіг крови веде до болю голови, вади серця, замалої скількости червоних тілець крови, задухи і т. д. Зовнішний вигляд також не зискає на тому. Товщ збирається в околиці бедер, викликує вялість мязів і отяжіння.

Опасистість це недуга, що їй можна зарадити. Лікувати треба її відповідним способом життя, менше вигідним, а більш активним. Відмовляти собі занадто обильного й частого харчу, потім вправляти всі члени тіла в рух жвавою гімнастикою. Тоді продукти переміни матерії не перетворятимуться в товщ, лиш зужиються на працю мязів

Старинна Греція звертала велику увагу на спорт і тілесні вправи. Завдяки тому довела до гарної фізичної будови своїх громадян. Краса людського тіла була там у великій пошані, так що великі мистці устійнили навіть виміри поодиноких членів тіла. Тепер іде Америка слідами Греції Немає там розваги без якихнебудь тілесних вправ, а вічні конкурси краси освідомлюють мешканців про властивий її ідеал. Не

Вправа 2. Покластись на землю, спираючись на ліктях. Піднести одну ногу якнайвище взад. Повторити вправу 8 разів на переміну правою й лівою ногою.

дивимся на те, як на пусту іграшку!

Кожна жінка повинна дбати про гармонійний розвій свого тіла. І то не при помочі небезпечних відтовщуючих курацій чи голодівок. А з допомогою легкого спорту чи гімнастики. Сама дієта не вистачає, йде також про працю мязів. Гладкі особи повинні вправляти легкі спорти. Зимою їзда на лижвах та лещатах, в літі тенніс, пливання та довгі проходи. Незалежно від пори року щодня відбувати гімнастику, що її на світлинах подаємо.

Вправа 3. Станути на один крок віддалі, спиною до стіни. Піднести рамена вгору, зогнутися взад, спираючись пальцями рук у стіну. Спершу склон буде плиткий, потім глибший. Повторити це 5 разів, вертаючись усе до попередньої постави.

Відпадки

У наших господарствах є багато відпадків. Щодня щось псується і найтривкішим річам приходить кінець. Без думки викидаємо це на смітник; воно ж уже непотрібне! Тимчасом сучасна господарська політика каже провірювати зужиття домашніх господарств. Показується, що в відпадках марнується нераз добрий ще матеріял, а водночас держава мусить цей матеріял довозити.

У добі самовистачальности старàються обмежити довіз. Тому й кидають гасло кращого зужиття продуктів і збирання відпадків. Все те старе залізо, вовняні шмати й папері може бути ще раз перероблене й зужите. Як знаємо, збірку відпадків зорганізували кружки „Рідної Школи" і з продажі їх припадає їм гарний гріш. Отже збирання всего старого лахміття повинно стати в нас патріотичним обовязком, коли воно приносить і безпосередньо користь.

Перейдім по черзі все, що зуживається в господарці:

Старе залізо. Польща довозить річно заліза за 86 міліонів зл. В цьому велика більшість є старого заліза, що його можна перетоплювати. В дома часто викидають на смітник: старі рурки, криві цвяхи, перепалені „луші", вищерблені ножі, пушки від консерв.

Метаāь. Окрім того збираються часто по домах поняццені металеві частини або предмети. Клямки, свічники, дверцята, рями.

Тканини. Довіз вовни й бавовни в Польщі є великий. Але окрім того довозять старі шмати за 29 мільйонів зл. річно. Із старих шмат виробляють у фабриці коци, стирки, фільц. Скільки тканин марнується щороку по наших домах! Старі вбрання, подерті скарпитки, немодні сукні, стирки, ганчірки і т. д. Все це в більшій скількості має велику вартість, бо зуживається не лише в ткацькому але й папірничому промислі.

Папір. Польща довозить щороку старого паперу за 2 мільйони зл. Тому збірка старого паперу може принести велику користь. А скільки того є в кожному домі! Вже не згадуючи газет, є багато пакункового паперу, торбинок, зшитків, рахунків. Все те переробляють у фабриках на гірший папір до пакування.

Скло. Це є також цінний сирівець, що його спроваджують із заграниці. Навіть потовчене скло можна знаменито зужити, бо коли перетопити, можна виробляти з нього такі ж предмети. Польща спроваджує для фабрик скляну масу в кусням і потовчене скло. А домашні господарства стільки його викидають непотрібно! Усюди скло б'ється. Навіть у сільських хатах знайдемо скляні відпадки, як склянки, фляшки, слоїки. Особливо малі фляшечки від ліків, дуже пошукувані. Більші фляшки зуживаємо в господарстві на соки й помідори, але малі тільки заваджають.

Кости. Дуже потрібним сирівцем є кости. Із них роблять ґліцерину, клей, стеарину й кістяну мучку, себто штучний погній. Тепер збирають для фабрик кости в різних. Але домашні господарства є все ще невикористаним джерелом. Кости викидаємо на смітник, тоді, коли в Польщі спроваджують річно кісного товщу за кілька міл. злотих.

Мусимо прийняти засаду, що відпадків у нашому господарстві немає. Те, що псується, як лушпина від городини й яєць, треба завжди спалити, щоб не розкладалось і не псуло повітря. А те, що не псується, треба посортувати й складати. „Рідній Школі" принесемо дохід, а собі пляновзу господарку.

ШЛЯФРОК чи ПІЖАМА НА ВУЛИЦІ

Впродовж цілого року якось не приходить це нам на думку. Аж коли вийдеш у якесь літнище й на кожному кроці зустрічаєш недбало одягнені й пом'яті постаті. Чи це оправдане?

Напевне ні. Шляфрок і піжама це одяг нашої спальні і він не повинен її порога переступати. Бо й справді, чому саме в літі та на літнищі вільно нам з'являтись у неґліжу? Якусь цілковиту плутанину вносить впроваджений змінений побут. Мовляв, коли на пляжі можна з'являтись мало одягненим, то й на вулиці можна ходити в піжамі.

Цілком хибне. На пляжу виходимо якнайлекше одягнені, бо цього вимагає наше здоров'я. А вийти на вулицю в піжамі зовсім не є корисне, бо піжама непровівна. Показалось, що навіть спати в піжамі не так здорово, як у нічній сорочці. Поволи нічна сорочка витискає з ужитку піжаму.

Отже яким правом уживаємо її на літнищі? Добре, коли ще її одягне молода й добре збудована особа. А в кожної іншої піжама виглядає крайне неестетично. Звичні хиби жіночої будови, як короткі ноги й поклади товщу виставлені на посміховище.

Далеко зручніший стрій на літнище, це наші „селюнки". Ми подавали кілька стилізованих моделів від „бойкиню", „лемкиню" й „подолянку". На ревії мод вивели два моделі, один із квітчастої шалянки, другий із гранатової мальованки. Це вбрання, взороване на одязі наших селянок, знаменито достосоване до сільського побуту. Обтислий станик віддержує груди й зручно обхоплює стан, широка спідниця провівна, дозволяє на більші кроки й зручно закриває вади нашої постаті. У такій сукенці можна обійтись без наска-бедрівки ціле літо. Сукня ця придається також до господарських робіт. Закривши її фартушком, можна братись до всього, а скинувши фартушок, ми вже готові і гостей прийняти.

Та варто застановитись і над пляжовим убранням. Чи тут піжама на місці?

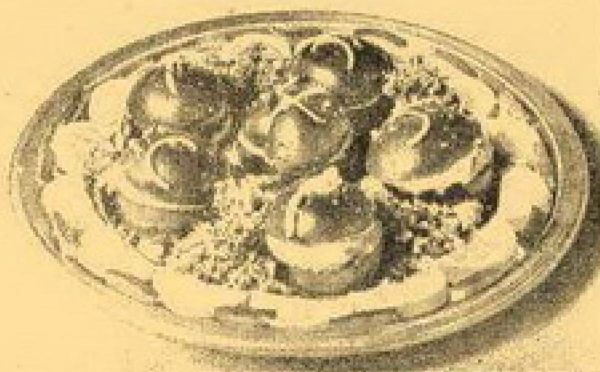
Так. Є дуже гарні відміни пляжових піжам, цього року кращі, як колинебудь. Але їх теж уживають дуже обережно. Показалось, що шорти, чи піжаму на пляжу може вбрати теж невелика скількість жінок. На пляжі тепер панує пляжова сукня.

Пляжова сукня звичайно складається з короткої спідниці та дуже вирізаного станика, щоб тіло якнайбільше користало з сонця й воздуху. Може бути ціла з одного кусника також із великим декольтом. До пляжової сукні звичайно існує болерко, чи жакетик, щоб у разі потреби можна й захиститись від надмірного сонця.

Взагалі всі вбрання на пляжу тепер не з одного кусника, а цілі комплети. Так як до пляжової сукні є болерко, так само до шортів є тепер спіднички, до піжам кумедні плащі. Мода йде назустріч естетиці жіночого вигляду.

Із ревії української моди: Надя Витовська у „селюнці" проекту М. Охримович. Станик із гранатового полотна, спідничка з гранатової мальованки, взір „огірочки". Світлив Яр. Савка.

Дуже гарно виглядають помідори, начинювані салаткою з яєць і шинки. Прибрані зеленою салатою та скибками цитрини.

ЛІТНІ ГОСТИНИ

Здавалось би, що в літі товариське життя в чотирьох стінах завмирає. Нас тягне більше до прогульок та на пляжу. Але показується, що час від часу виринає потреба влаштувати гостину. На літо припадає багато іменин, у вакаційному сезоні люди можуть їздити. То ж відвідини й гостини трапляються частіше, як будьколи.

Як і чим приймати гостей у літі? Ось питання, що ним клопочуть собі голову господині. Хочеться, щоб воно було інакше, модерніше. А заразом треба брати під увагу скількість гостей, їх замилування й пору дня.

Зачинаймо від підвечірку. Його подають о 5 год. отже недовго по обіді. Тому харч не може бути поживний, бо шлунок ледве упорався з обідом. Засадничим напоєм є чай, а в останньому часі його починають заступати овочевими напоями. Про овочеві напої писали ми вже нераз і покази їх переводили. У серпні можна буде вже ладити їх із яблук, афин, ожин, винограду. До напою подаємо сухі тісточка або інше дрібне печиво.

Вечері вимагають уже солідшого стравопису. Ось кілька їх:

1. Салатка з яєць, квашених огірків, редьківці, молода качка печена з червоною капустою, компот.

2. Свіжі огірки, начинювані м'ясною начинкою, зимна теляча полядвиця, овочевий крем.

3. Сирівка з білої капусти, теляча печеня з городиною, морожене.

4. Салата з риби з яйцем і редьківцею. Помідори начинювані салаткою з яєць і шинки, птисеве тісто.

5. Каляфіор під бешамелем, риба в галяреті, компот.

6. Салатка з помідорів і яєць, смажені курята з сирівкою з моркви, овочева галяретка.

Такі самі стравописи, лише доповнені юшкою, можуть послужити нам і на обід.

При літніх стравописах треба кермуватись двома засадами: використувати якнайбільше сезонові присмаки і давати харч малокальоричний. Всяка новинка в городині й овочах буде дуже смакувати. Організм не потребує тяжких і товстих страв і мимоволі вони тоді не смакують. На все є свій час.

Приписи

ЛІТНІ СТРАВОПИСИ.

1

Обід: Помідорова юшка зо сметаною. Риба в городині, картопля. Овочевий кисіль.

Вечеря: Редьківки, хліб із маслом. Налисники з квасного молока із свіжим повилом із ягід. Чай.

2

Обід: Вишнева юшка без сметани з картопляною мукою. Смажені товченики (біфштики) з цибулею, каляфіори, картопля. Ванілевий крем із сметаною.

Вечеря: Шпарагова фасолька з булочкою. Чай, хліб із мармелядою.

3

Обід: Каляфіорова юшка до сметаною. Телячі нирки душені, сипкий риж, мізерія з цитриною і цукром без сметани. Кисіль із вишень.

ОБІД—ГОСТИНА.

1

Ракова салята. Юшка з зеленого гороху з грінками. Смажені курята, начинювані, картопля, мізерія зо сметаною. Овочевий крем або морожене.

2

Помідори, начинювані салаткою риби. Квасковa юшка з втисеним горошком. Шашлик із телячої печінки, картопля, шпарагова фасолька. Крихкі бабочки з битою сметанкою і сирими ягодами.

ХОЛОДНИК З КВАСНОГО МОЛОКА

25 дкг молодих бурячків, 5 дкг кваску або сок із цитрини, вязанка редьківці, 1 квашений або свіжий огірок, 1 ложка прирізу й кропу, 4 яйця, 1 л квасного молока, шклянка сметани, трохи квасу з огірків, або сироватки чи маслянки

Бурячки сполокати, почистити, покраяти разом із листям, покласти до ринки і залити дрібкою води, додати трохи огірчаного квасу і зварити на сильному вогні під покришкою. Квасок сполокати, поштаткувати, докинути до бурячків і заварити кілька разів без покришки. Обібрати огірок, почистити редьківцю і покраяти в платки. Приріз і крів посікти дрібно. Яйця зварити твердо і покраяти на чвертки. Квасне молоко розмішати зо сметаною, вимішати з городиною і яйцями, розвести квасом із огірків і посолити.

Увага: Квасок додаємо замість цитрини, що в літі дорога й не завжди доступна. 5 дкг кваску заступає пів цитрини.

РАКОВА САЛАТА.

30 раків, вода, сіль, крів, 2 малі квашені огірки, 1 свіжий огірок, 4 твердо зварені яйця, пів шклянки дрібного вареного горошку, 1 головка зеленої саляти (можна додати кілька зварених шпарагів), сік із цитрини, майонез із 25 дкг оливи і 2 жовтків.

Раки вишурувати добре щіткою під текучою водою. Заварити воду з кропом на кипяток кинути раки. Прикрити й варити 15 хвилин, коли вистигнуть вибрати мясо шийок і лапок. Втерти майонез з 25 дкг оливи і 2 жовтків і розвести водою до густоти квасної сметани. Городину і яйця покраяти в грінку, вкинути до мiски з майонезом, додати шийки і лапки ракові, горошок і шпараги, вимішати і досмачити сіллю та соком із цитрини. Виложити на мушельки або салятирку, прикрасити платками помідорів і салятою. Перед поданням поставити в зимне місце.

РИБА В ГОРОДИНІ.

75 дкг риби, 1 кг мішаної городини (селера, пори, морква, каляфіор, шпараги, зелений горошок, шпарагова фасолька) 4 дкг масла, зелений крів і петрушка.

Покраяти городину і залити малою скількістю води. Посолити й варити на сильному вогні під покришкою в широкій ринці. Найкраще приставити городину, що довше вариться, а потім докладати дальшу. Почистити рибу, посолити яку годину перед варенням, поділити на частинки, покласти на городину, що вже майже зварена. Прикрити й варити 10—15 хвилин. Коли риба мягка, вийняти на тарілі, городину вимішати з сирим маслом, посипати кропом і петрушкою, покласти на полумисок, а зверху всю рибу.

До цього подати варену картоплю.

РІЗОТТО З ГОРОДИНОЮ І МЯСОМ

35 дкг рижу, вдвоє стільки води що рижу, сіль, 3 дкг товщу, 1 кг мішаної городини (калярепа, капуста, каляфіор, зелений горошок, шпарагова фасолька, морква, селери і т. д.) 40 дкг телятини з костями, зелена петрушка крів.

Сполокати риж кілька разів у зимній воді. Заварити відмірену воду з товщем і сіллю, всипати риж, вимішати й варити аж згусне. Густий риж вставити до рури і випекти. Мясо сполокати і покраяти на малі кусники. Покраяти городину вимішати з мясом, зварити, вимішати з рижом і зеленню, виложити на полумисок і подати.

До того подати зелену салату або мізерію.

ШАШЛИК ІЗ ТЕЛЯЧОЇ ПЕЧІНКИ

Теляча печінка, несолена солонина, цибуля, товщ.

Обібрати цибулю й покраяти в тонкі платки. Сполокати печінку й обібрати з болон, покраяти в скибки, а потім у квадрати. Так само, тільки дуже тонко покраяти солонину. Вирізати з дерева тонкі гострі патички й нанизувати на них печінку, солонину й цибулю по черзі. Коли патички повні, обсмажувати їх довкруги на гарячому товщі так, щоб печінка довкруги присмажилась, а в середині осталась смачна й соковита. Перед поданням посолити, зсунути з патичків і уложити скісно на полумисок. Подавати з городиною.

Перерібки в серпні

У серпні вже не думаємо про овочі, а про городину й грибн. Огірки, помідори, молоді стручки фасолі, кріп, квасок, корнішони, гриби, це все вже дозріло й чекає перехови. Та тільки тоді варта це робити, коли є велика суха комора або пивниця.

Є три способи консервації городини в домашньому господарстві. Перший, найпростіший і найдешевший, це солення або квашення. Другий це стерилізовання, себто варення в герметично замкнених слоїках. Третій це меження, себто маринування в оцті.

Найбільш відоме квашення, в камяних горщиках, або дубових бочках. Квашення витворює плісень, що її треба усувати. Квашена городина мусить усе бути прикрита рідиною, добре допасованим денком і обтяжена каменем.

ОГІРКИ НА ЗИМУ.

100 штук огірків середньої величини, 20 л води, 1 кг соли, 2 дкг салітри, кілька віхок кропу, 5 корінців хрону, 1 головка часнику, вишневе дубове з чорних порічок листя.

Розчин. Заварити воду, вимішати з сіллю прохолодити. Скількість води подана приблизно, бо від величини огірків. Коли б розчину забракло, треба його доробити в такій самій пропорції.

Квашення. Огірки вибрати невеликі, без плям, добре вимити, сполокати й поставити на коротко, щоб скапали. Дно приготованої бочки виложити листям, кропом, зубком часнику й дати трохи струганого хрону. На тій верстві укладати огірки стоячо тісно один коло одного. На огірки класти знов верству листя, а потім знов стоячу верству огірків. Наповнити так бочку й останню верству огірків прикрити грубо листям і кропом. Все залити приготованим розчином, прикрити денком і привалити обмитим каменем, щоб огірки не відходили вгору.

Найкраще квасити огірки під кінець сезону.

ПОМІДОРИ.

15 дкг помідорів, 10 л води, 1 кг соли, 2 дкг салітри.

З води, салітри й соли приготувати розчин як до огірків. Обмити дозрілі, але тверді ще помідори, уложити в камяній горщику, або бочці і залити зимним розчином. Доглядати так само, як огірків.

Дуже добре до помідорових і кропових юшок.

ФАСОЛЬКА.

1 кг фасольки, 10 дкг соли. Молоді стручки фасольки обібрати з волокон і уложити верствами в горщику, пересипуючи кожну верству сіллю. Наповнивши горщик, прикрити їх поверхню кусником полотна, покласти денко й привалити каменем. Коли фасолька впаде, доложити новий горщик.

Увага. Сіль витягає з городини воду і творить розчин, що повинен фасольку прикрити. Коли б його було замало, треба долити перевареної, добре посоленої й холодної води.

КВАСОК АБО КРІП.

Молодий кріп укладати тісно верствами в слоїку, пересипуючи кожну верству сіллю. Зверху прикрити полотном і обвязати папером. Так само можна насолити молоде листя кваску на юшки підливи.

Межива (маринати) в оцті

Межива можуть бути гострі кришні й солодкі — овочеві. Вживають до них двох родів оцту, 1) ферментаційного, що є здоровший і смачніший і 2) дестіляційного, що зладжений із оцтової есенції.

Оцет варити в емальованій ринці, відпорній на ділання квасу.

Треба памятати, що чим міцніший оцет тим марината менше здорова. Зладжена на ферментаційному оцті не дуже міцнім, наприклад, 3% є смачна й як приправа, нешкідлива.

ГРИБИ В ОЦТІ

1 кг почищених грибів, 4 дкг соли, 5 зерен звичного перцю, 8 зерен англійського, 4 лаврові листки, 5 малих цибуль, оцет 2 і 3%.

Взяти молодих боровиків або рижків, обмити добре, корінці втяти до половини, сполокати й виложити на сито. Коли скапають, покласти до ринки, додати соли й душити одну або й півтора години, вважаючи, щоб не пригоріли. Коли прохолоне, залити зимним 2% оцтом.

Другого дня відцідити гриби, покласти до малих слоїків, залити оцтом, звареним із приправами 3%-вим і відразу залити смолою. Коли ж хочемо лише обвязати папером, треба дати сильніший оцет, 5%-вий.

КОРНІШОНИ.

1 кг корнішонів, 20 дкг соли, оцет дво- і трипроцентовий.

Малі корнішони залити в горщику розчином соли так, щоб були прикриті. Лишити на три дні. Потім виложити на сито, щоб скапали, покласти назад до начиння і залити двопроцентовим оцтом. Другого дня оцет відлити. Зварити трипроцентовий оцет із приправами прохолодженим залити корнішони. Зараз запакувати смолою. Коли ж хочемо обвязати папером, треба брати оцет 5%-вий.

Як українці пікнікують

Пікніки або фестини тут в Америці є дуже поширені. Коли прийде літо, то кожної неділі вже зрана можна завважити автомобілі і величезні тягарові троки, що везуть людей десь за місто у ліс над ріку, або до великих державних парків. Люди беруть із собою кошики з їжою, та ріжне приладдя для спортової гри та ловлі риби. Наші еміґранти теж не лишаються позаду. Громади, що живуть у великих містах, ще зимою замовляють собі місця на означений час і нераз оголошують у часописах кілька місяців наперед, що такий пікнік відбудеться. Коли літо прийде, то одної неділі нераз є два або три такі пікніки. Коли справляє такий пікнік церковна громада, то дуже часто ставить у лісі престіл і там правлять Службу Божу, хор гарно співає. Сходиться богато чужинців і залюбки слухає. Пополудні молодь грає мяча, старші забавляються, попиваючи зимне пиво. Жінки ладять буфет і продають капусняк із ковбасою або голубці на паперових тарілках. На свіжому воздусі хочеться багато їсти. Вже під вечір зачинають танцювати на підлаші, що зветься павільоном. Дуже часто трапляється, що в громаді, яка улаштовує пікнік, є власник якоїсь крамниці і він дає якусь більшу річ до виграння. На вступних білетах є числа з обох кінців, отже, коли хто входить до городу, йому передирають білет на половину, а друга служить за білет при льотерії.

Нераз такі пікніки приносять гарний прихід громадам, що їх уладжують. Розуміється, що вже наперед оголошують, на що призначений дохід. Неодно село або місто у Рідним Краю може завдячувати американським пікнікам, що за їх допомогою збудувало гарні народні доми, читальні. За останніх кілька літ увійшло в звичку справляти такий пікнік дуже величаво. Гуртуються всі організації і ці пікніки мають назву „Український День“. На таких днях виголошують промови в обох мовах, цебто по українськи і англійськи, запрошують американських представників, виводять національні танки та хори, співають гарно рідну пісню в народніх строях.

Пікніки кінчаться пізно вночі, а люде вертаючи додому весело гомонять та співають.

О. К.

Форми для всіх

Ч. 984. Господарський фартушок. Потрібно матеріялу 2.45 м, коли матеріял широкий на 80 цм. Окрім того тр 60 цм матеріялу на лямівку.

Форму можна дістати у двох числах:

Обвід грудей:	88 цм	96 цм
Обвід бедер	94	105
Довжина фартушка	106	112

Складові частини форми:

Ч. 1. Половина переду
Ч. 2. Половина спини
Ч. 3. Кишеня.

ЯК КРОЇТИ МАТЕРІЯЛ.

Зложити матеріял удвоє і приложити ч. 1 3 до нього. Частини 1 і 2 прикладати точно до загнення матеріялу. Ч. 1 треба збоку паштукувати. Викроїти тепер на підставі форми лямівку на долішній край фартуха, кишеню, край вирізу й пах. Також треба викроїти з лямівки вузький пасок на пояс. Передній довгий на 95 цм, а задній на 90 цм. Пояс готовий буде широкий на 5 цм.

ЯК ШИТИ ФАРТУШОК.

1. На передню частину треба нашити кишені, викінчивши їх перед тим лямівкою. Лямівку пришити з лівого боку, обернути на правий.

2. Бічними швами пришити зад фартушка до переду 2. Поміж знаками треба тут лишити отвір, щоб було сце на пояс.

3. Пришити лівого боку до фартушка лиштву, щоб можна було перетягнути стрічки.

4. Викінчити бічні розрізи на пояс зшитим рубцем. Перетягнути через лиштви дві стрічки матеріялу, зпереду довгу на 95 цм, а ззаду довгу на 90 цм. Краї стрічок треба вузько зарубити на машині.

5. Викінчити лямівкою виріз при шиї й пахи.

6. Спробувати довжину викінчити долішній край лямівкою.

7. Зав'язати збоку пояски кокардою.

Увага: Фартушок може служити, як городня суконка и тому надягається через голову.

ЯК ЗБЕРЕГТИ СВІЖІСТЬ КВІТОВИХ КИТИЦЬ

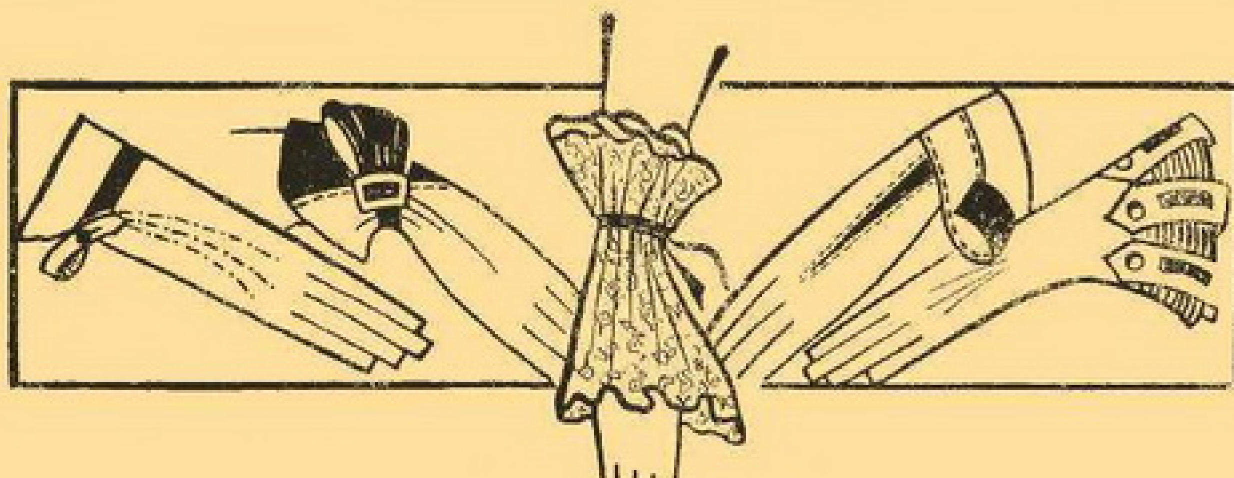
Нераз приносимо в хату китиці свіжих квітів від знайомих, з ліса, базару, або й власного квітника. Вкладаємо їх у вази й флякони та здебільша недовго ними втішаємось, бо вони скоро вянуть.

Щоб зберегти свіжими тяті квіти, треба їх перш усього обчімхати з надміру листків, що ними випаровує більшість води зо шкодою самих квітів. Треба теж пообривати всі листки з долішньої частини гілок, а саме з цієї частини, що найдеться у фляконі під водою, бо листки гниють скоро, занечищують воду та спричинюють гниття гілок і загибіль квіток. Проти гнилі можна теж дати на спід флякону кілька дрібних куснів деревного вугілля, що дуже консервує живі квіти. Але це можна зробити лише тоді, коли флякон непрозорий і не буде видно каламутної води.

Поки ще покладемо китицю у флякон, занурюємо долішні кінці квітових гілок у миску з водою й підтинаємо їх скісно гострим ножиком під водою. Навіть уже зовялі квіти можна цим засобом відсвіжити й урятувати. Здеревілі гілки (рож, бузку, жасмину, акації й ін.) обтинати на 3—4 цм., а зілля, наприклад незабудьки, зозулинці, ромени, братчики й ін. скоротити на 6—7 цм. Річ у тому, щоб у гілку діставася вода, а не повітря. Відтак щойно вкладаємо квіти до фляконів, по змозі якнайсвобідніше.

Воду змінюємо щодня або й двічі. Холод і сутінок впливають корисно на свіжість квітів.

В останніх часах переводять спроби зберегти свіжість тятих квітів ріжними хемічними засобами, а саме додатком до води деяких хемікалій. Це покищо спроби й досвіди, але можна їх випробовувати з тим, що ріжні квіти інакше реагують на цю саму хемікалію. До консервальних засобів належать і сіль, цукор, алькоголь, сірчан магну, аспірина, додані до води в маленькій кількості. Наприклад пів пастильки аспірини на два літри води, 1 грам соли на 3 літри води, або кілька капель алькоголю (5—6) на 2 л. води.

На пляжу, при спорті та в городі

Літні спеки ідуть назустріч моді. І одне і друге прихвалюють нам легкі пляжові чи т. зв. городові сукні.

Зачнім від пляжі. Ще донедавна літні журнали мод присвячували не багато місця пляжі. Кілька картин костюмів, що ріжнились між собою хіба краскою чи виробом, а якже мало кроєм. Позатим ще хіба пляжові піжами, чи плащі, широкі капелюхи — ось і все, що відносилося до пляжі.

Оскількиж змінилося це тепер! Передовсім мода покидає і тут прості, майже мужеські форми та впроваджує нотки жіночости. Це проявляється передовсім у шортах. Замість мужеської лінії піжамових штанів, поширені, навіть звонові штанці-спіднички, т. зв. шорти. До того ж матеріял квітчастий, чи вирібчастий, але конечно ясний та веселий. Шорти — вбрання потрібне не лише на пляжу. Це не лише модне, але практичне та доцільне вбрання до ріжних спортів. Вовняні, штани на прогулькі короткі полотняні до теніса, чи на каюк, легкі, трохи довші на ровер чи мотоцикль.

На соняшні купелі практичні й доцільні двоподільні строї з коротких шортів та некеликим, визаним у стані стаником. Зрештою тут можливі тисячі комбінацій. Побіч шортів короткі, дзвонові спіднички, розтяті з переду, що її можна вбирати теж і на рамена, як пелеринки. Но і очевидно купелевий плащ, чи пелеринка конечно з капішоном.

Пляжова сукня має багато добрих прикмет. Вона вигідна, бо вбираємо її поверх костюму, спереду запинана, отже легко скинути її з себе на пляжі.

Вона теж рада підкреслювати жіночу сильветку обтислим стаником і дзвоновою спідничкою, та любується у квітчастих матеріялах. Її природна сестра це т. зв. городова сукня, якже вдячна, практична і мила! Це добре особливо для тих зпоміж нас, що не стільки часу присвячують спортом, але всетаки хочуть бути легко й вигідно одягнені. Форми городових суконь та їх матеріяли дуже ріжнородні та радо користають із форми та матеріялу сільських виробів.

Всі ці літні одяги мають цю добру прикмету, що не вимагають дорогих матеріялів, а зате становлять вдячне поле для нашого смаку, фантазії та комбінаційного змислу.

Велика ріжнородність теж у купелевих строях. Оригінальні підшиті гумовими стрічками костюми тільки у направду добрих якостях надаються до купелі. Поза цим двоподільні вовняні костюми порадні лиш для струнких. Але й для менше струнких є в чому вибирати, як і у формі так і красці та виробі.

Не можемо забути очевидно про конечні додатки: пляжові, легкі сандалики, широкий капелюх та обовязково торбинка.

Із ревії української моди.
Також із поліського рушника цей милий літній костюм, що його має п. Надя Вітовська. Жакетик із смугастої чорно-червоної тканини, спідничка гладка. Червоні ґудзики. Проектувала Еля Олесницька.

Не треба хіба додавати, що ця ділянка це вдячне поле для примінень народніх матеріялів чи узорів.

Із ревії української моди.
Рена Ярославич у сукні поліського рушника. Роскішний тканий взір приміщений на станику скісно, спідничка й рукавці гладкі, білі. Виконане в робітні „Труду".

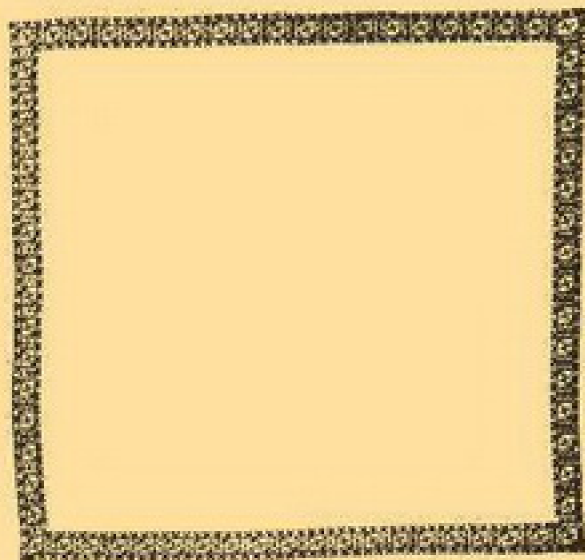
А що з капелюшками?

Цього року новість приносять капелюхи, бо дають нам побіч фільців, що їх залишаємо до костюмів чи плащів, теж і доцільну на літо солому в ріжних красках, поміж якими вибивається мила золотисто-жовта. На капелюхах побіч квітів ще й прикраси з органді, коронки, батистів і коронкових мотивів, відповідних до сукні. Але і тут пильно вважаймо, щоб капелюх був дібраний до типу суконки чи плаща. Надто фантазійні капелюхи не надаються до спортового вбрання.

Улюбленою прикрасою є квіти, що находять собі місце не лиш на капелюхах, вилогах костюмів, але й при пасках та кишеньках вовняних суконок чи теж при торбинках. Оригінальні, кольорові, гаптовані бувають рукавиці, а в черевиках найдемо цілі гами красок.

Так то мода, даючи нам багато, ставить нас перед важливою проблємою: що вибрати?

Товмацький настільник

Гладко і просто скомбінований настільник, що його тут подаємо. Краєм біжить широкий густий взір і творить у куті гарний ріг.

Збираймо старинні речі!

Ще малим хлопцем я мав замилування до збірок. Я збирав тоді все, що попало під руку, як підкови, образочки, коробки від сірників. Ця мила звичка не покинула мене. Коли я приїхав до Америки, завважив, що тут збирацьке замилування дуже поширене. Кожен, або майже кожен тут щось збирає. Вже не згадую про поштові марки, бо це збирацтво загально відоме. Але в цій країні збирачів збирають дитячі забавки, порцеляну, лямпи, палиці і т. д., а найбільше памятки індіянського побуту й індіянської старовини. Статистики подає, що Америка це країна збирачів.

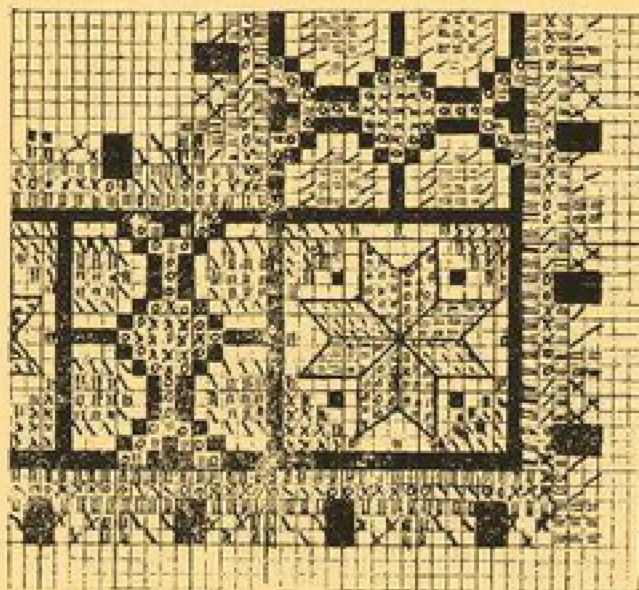
Існує в Америці „Американське Історичне Товариство", що вдержує музеї в багатьох містах. При цих музеях гуртуються збирачі і влаштовують щороку вистави приватних збірок, т. зв. Hobby-Show. У такій виставі брав і я участь із своєю збіркою українського народнього мистецтва.

Як сказано, я збирав ізмалку і маю тепер уже великий матеріял. Головна частина моєї збірки це народнє мистецтво і поштові марки. Та маю й інші українські памятки, як земля з могили на Маківці, кусень скали з Говіївської гори, глиняний когутик Сморжа та багато іншого. Багато українських митців в Америці користає з моїх збірок. Але я доповнюю їх усе новим матеріялом.

Балакаючи з іншими збирачами стрічав я багато жінок, що передавали потім свої збірки до музеїв. Цікавить мене те, чи є й українські жінки-збирачки? Та що вони збирають? Окрім предметів народнього мистецтва могли б збирати старинні світлини й родинні листи, бо вони можуть стати колись цінним матеріялом.

Взагалі все може стати колись цінним матеріялом. А найбільше повинні збирати памятки нашого народнього мистецтва. Воно заникає і всі признаки його треба рятувати.

Осип Кочан, Джоліет.

Взір з Товмаччини

Густий цей взір взятий із дудів сорочок у Товмаччині. Краски: ■ чорна, червона, – цегляста, оо жовта хх фіолетна.

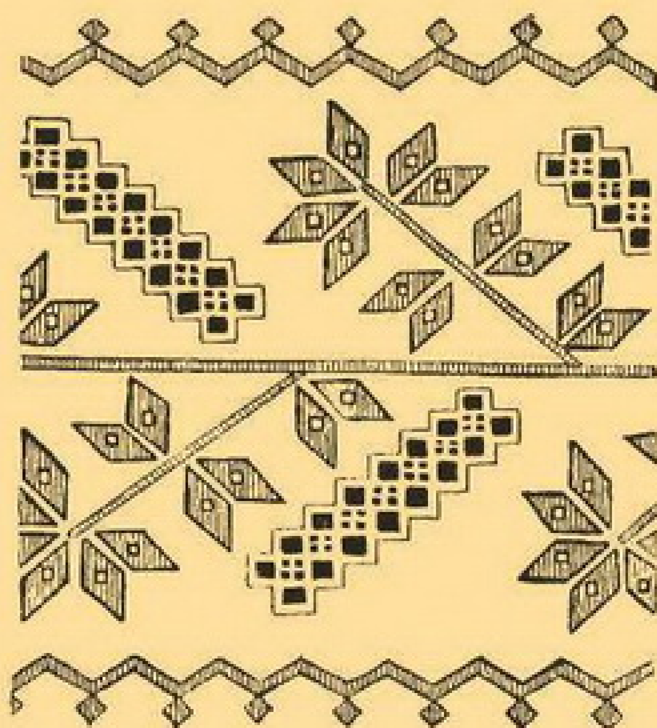
Роботи

Взір до суконки

Широкий взір із полтавського полика не є точно такий сам, як на суконці. Взір на суконці є богато вирізуваний. Тому, що вирізування в нас мало відоме, подаємо взір, де є більше вишивки гладдю. Його також можна вишивати в цілості, або поділити на половину. І так на подолі та на рукавах застосуємо цілий взір, а при пазусі та здовж складок лише половину його, відмежовану лінією. Однак треба вважати, щоб галузки і вирізувані віконця ішли в одному напрямку, коли поставлені поруч себе.

Взір можна вишивати в чорній красці, або також розведений кольорово. Наприклад галузки вишиті чорним, а вирізувані віконця обведені білим. Або галузки вишивані ржавим, а вирізування обведене синім.

Відповідно до вишивання треба дібрати пояс і стрічку.

Рена Яросевич у сукні бурунчуку.

Із ревії української моди

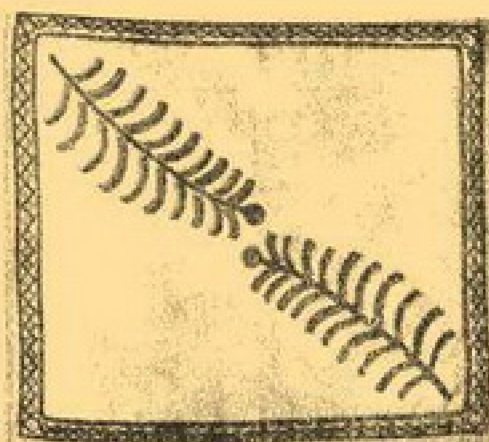
Ефектовна суконка з білого бурунчуку. Чорна полтавська вишивка на ній виглядає дуже виразисто.

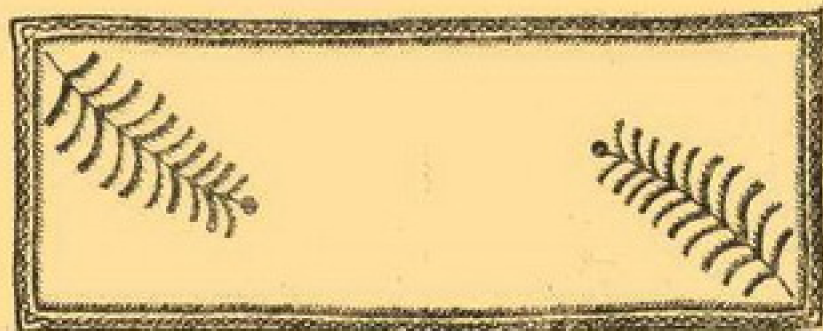
Широкий взір складається з повного мотиву на подолі суконки та на рукавах. Половиною мотиву обведена пазуха та складки спереду.

Як матерія послужив тут бурунчук. Але може бути також тонке полотно, або напамка. При вишиванні можна рахувати нитки, коли тканина це дозволяє. Але де числити важко, як напр. на бурунчуку, тоді можна вілбити взір на матеріял через кальку.

До суконки є чорний замшевий пояс і чорна стрічка.

ЛЕМКІВСЬКІ

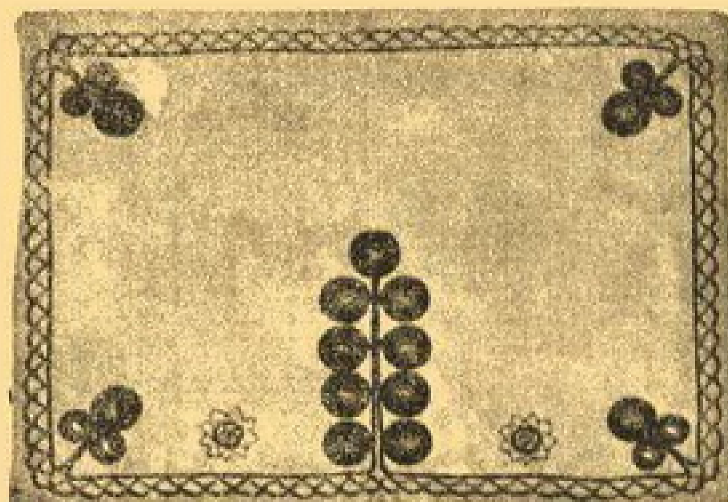
На доріжці й подушці переведена ських вишивок, що їх прислали на виставу до Львова. Просимо приглянутись, які цікаві та відмінні лемківські мотиви і як різно можна їх примінювати.

Галузкові мотиви

На доріжці й подушці переведена цікава спроба примінення галузкових мотивів. Поле доріжки й подушки обведене довкруги різнокольоровим ланцюшком. Ланцюшок біжить рядами, тісно один коло одного. Один ряд є вишиваний червоними, другий зеленими нитками і ті дві краски повторюються також у галузці.

Крайній взір має не зовзакуватий ланцюшок, також дворядовий, але лише в одній красці. З другого боку цей зигзак також обведений і замкнений дворядовим ланцюшком.

Галузки примінені в обох протилежних рогах робіт. Вишиваші так: головне було виконане дворядовим ланцюшком одної краски. Листочки виведені ланцюшком у три й чотири ряди різних красок, напр. червоною, зеленою й двох відтінків жовтою. Кружальце на верцику теж вишиване ланцюшком так, що вишивати починають на зовнішньому краю й заповняють ланцюшком усе поле аж до середини, де вишиття кінчиться. Як матеріял послужило сільське небілене полотно.

„Лайбикові“ мотиви

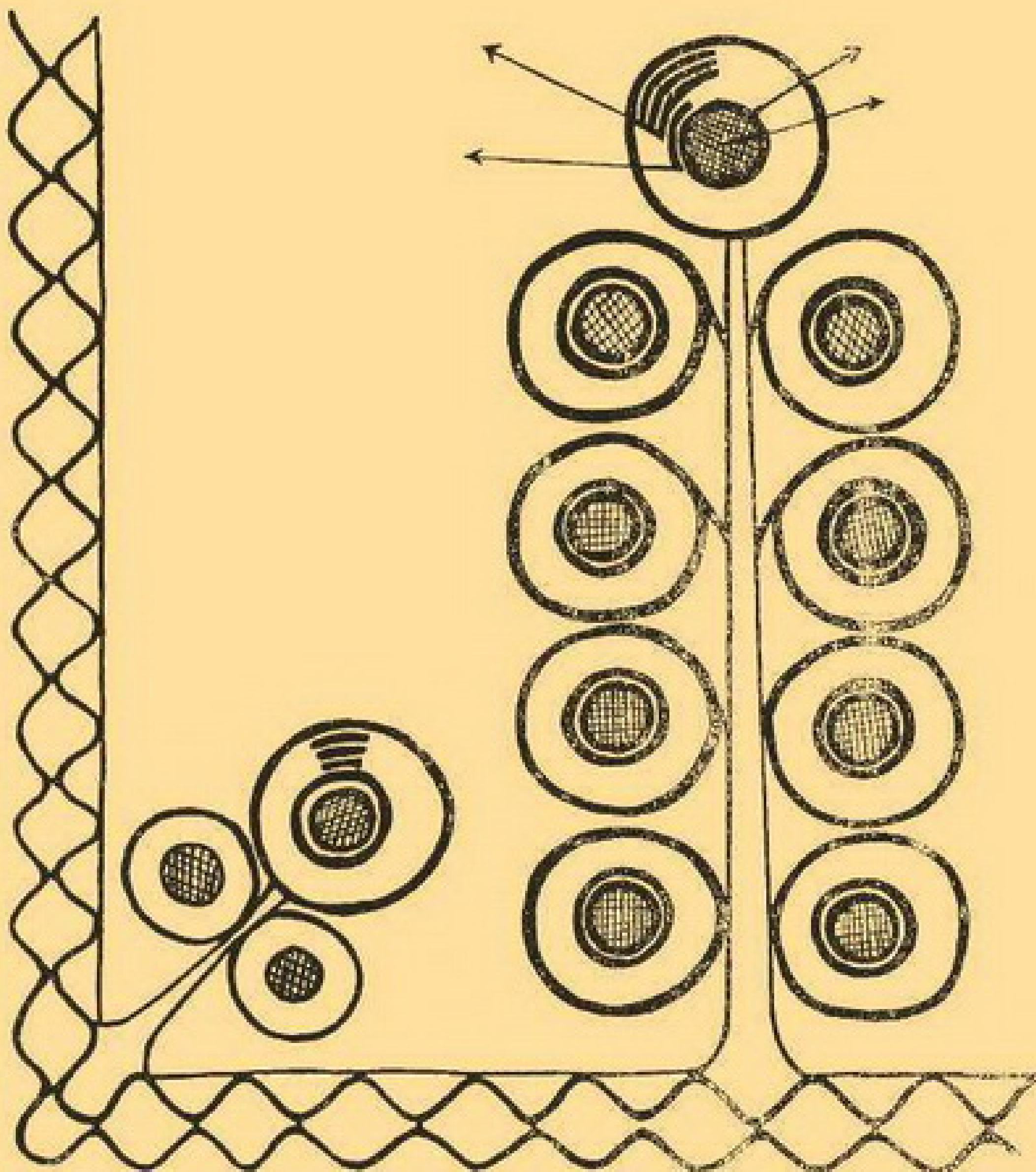
На подушці й серветці примінені мотиви з лемківських „лайбиків“. Це зигзаки й кружальця, також вишивані ланцюшком. Поле робіток обведене ланцюшками, подібно як „галузкові“ вишивки. Кружальця заповнені ланцюшком, опис роботи подаємо нижче.

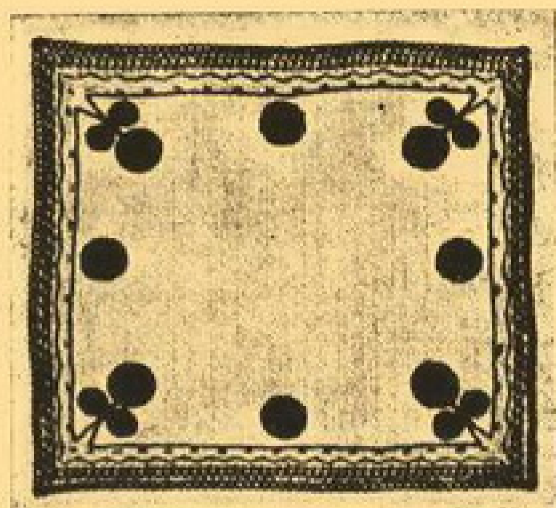
ВИШИВКИ

Взір цей нарисований у природній величині. Його треба відбити й перенести на матеріял. Било квітки зформоване з двох дворядових ланцюшків. Кружальце кожне складається з середини, що заповнена перехресним стібом і країв. Краї густо зашиті ланцюшком у шість рядів, один тісно біля одного. При цьому ланцюшки вишиті дуже рівномірно, так що кружальце одно точно таке, як друге.

Краски: Серединки кружалець жовті, краї — два ряди зелені, а чотири крайні червоні. Била зелені. На краю робіт також чергуються ці краски.

Як матеріял послужило сільське полотно.

Подорожній комплет. Брунатний жакет, ясніша спідничка.

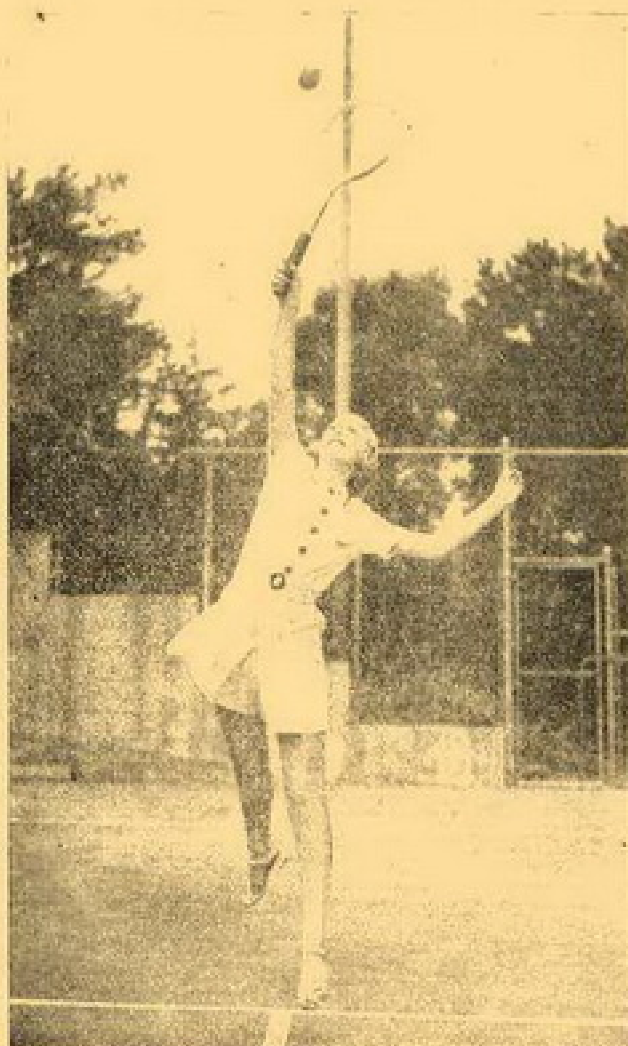

Із ревії української моди

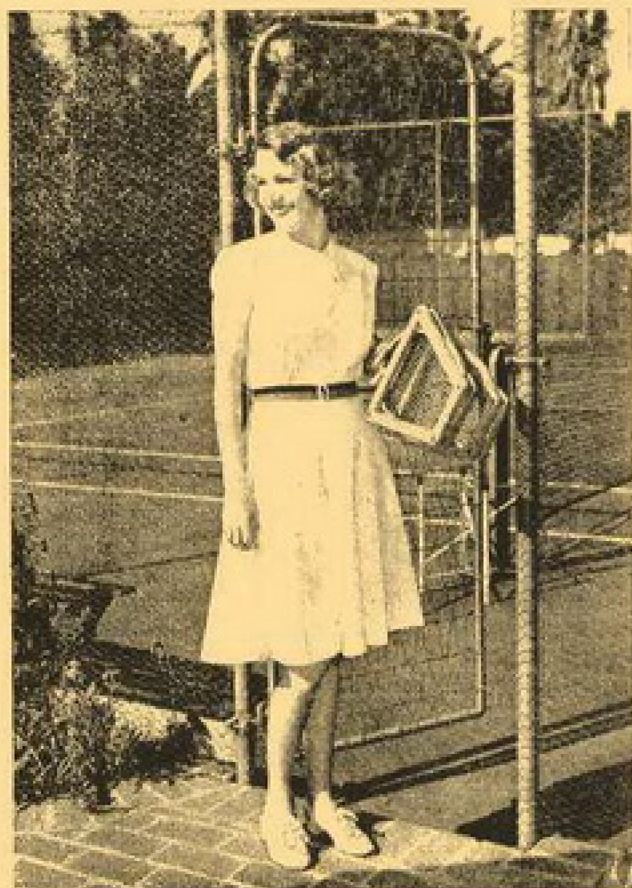
Пані Вітовська у комплеті з мальованки. Зелений лаковий пояс. Проект Софії Вальницької, виконане в роб. „Труду"

Біла камізелька барвно вишивана.

У бачимо, як добре скроєні шорти.

Практичні тенісові шорти.

Ірина Винницька

ХРИСТИНА

Повість.

Я відчула дивну насолоду від інекції, біль був інший від того, який я зненавиділа. За хвилину все в мені стало змінятися. Кров кружила живіше, біль затихав, а замість нього звився якийсь дивний шум. Я запала в якийсь дивний півсон, все чула й відчувала, але ніщо не мало виразних рисів. Дві постаті біля мого ліжка стали тінями, їхні голоси глухим відгомоном. Пані говорила з лікарем про гроші, але це було тепер таке далеке. „Вона тепер засне" — сказав він, але я не спала. Вони відійшли. Світло падало барвними кругами, бо лямпа була чомусь обвинена кольоровим папером. Нагло в тиші промунав звук. Чи звідкись доходила музика? Можливо, бо всі смуги світла заворушились і зазвучали. І мені зовсім не здалося це дивне. В цьому хаосі звуків родилися думки, величні, гострі, виразні. Якийсь голос у мені сказав: „Поверни своє обличчя до життя" Серце билось голосно, й від кожного удару почування огортали мене теплими хвилями. В яскравій візії життя ідея, що за неї пішов Богдан, що нею ми всі жили, що давила нас тягарем своєї таємної величі й жорстоко виривала для себе кожен момент, слова й почування, ця ідея стала світла, ясна, промінна; в цьому промінні утонув біль, і любов і сама смерть. Якщоб мене слухали слова, звуки або лінії, я була б тоді створила твір і назвала його гимном життя. В тому могло б бути висвободження. А так, мене знову здавили кліщі двома словами: повірити й здійснити. І я взяла: будемо нести свій тягар аж до кінця.

До півночі згущається темнота, до ранку тратить силу, опадає, розвіює події ночі. Смужка неба розсвітлюється червоним дзеркалом. Все відійшло. Яка глибока втома! На світанку я заснула.

XIII.

Коли я встала з ліжка, мені здавалось, що я вперше бачу цю кімнату, хоч у ній нічого не змінилося. За вікном падав сніг, а в печі палахкотів вогонь. Яка радість ходити, доторкати руками річей, не чути болю.

Ввійшла пані Білинська й я нагадала всі свої недоплати й її доброту. Вона трохи надто великодушна. Палить і приносить їжу. Коли б мені вернулись сили... Я й сама не знаю, звідки б мені взяти грошей, але кінець-кінцем якось треба буде їх роздобути. Перед вечором задзвонив листар. Я не знала, що він міг би мені принести, але так мило бачити цю кремезну, обсипану снігом постать із двома рядами блискучих ґудзиків, з торбою випханою паперами й довгими старосвітськими вусами.

— Добрийдень! Нині двадцятьпять ступнів!

Його великі, червоні руки легко тремтіли. Він відійшов, а я довгу хвилину стояла здивована перед величезним пакунком. Папір обвивав мішок з білого полотна. Мама зашила його з одного боку й написала там чорнилом: „тут треба відчиняти" Я нетерпляче розрізала ножем нитки і з мішка покотились пахучі, круглі яблока. Звідки мамі прийшло до голови посилати це все? В коробочці дбайливо захований між булкою і пляшкою з конфітурами лежав лист. Ніяковість огорнула мене; я все ще не вислала до мами листа, хоч давно збиралась це вчинити. Я лише думала... Але як мама могла знати про те, що було лише подумане й одержати те, що не було ще вислане?!

Одного вечора прийшла до мене Ірина Володівна. Я бачила її кожного дня в Академічному Домі. Це широке, немов ударом розплющене обличчя, сторожкі чорні очі під насуненим капелюхом та рудий плащ із ясінним коміром. У цьому всьому було щось, що відпихало мене від неї. Може тому, що я власне не знала її таки зовсім, може дратувала мене її дивна самопевність... Але я високо цінила її за мужність, сильну волю, велику працьовитість.

Будь ласка, сідайте!

Ірина піднесла голову з виглядом, що з ним виголошують промови.

— Приходжу до вас, панно Христю, від виділу нашої секції. Ви є членом, правда?

Я? Так!...

Вона відкинула комір плаща аж на руки, а я вдруге попросила її роздягнутись.

Ах, ви все таки не вірите, як дуже я не маю часу.

Я не відповіла, лише дивилася на неї вичікуюче, обнявши рукою коліно.

— Ми старші студенти, маємо знаєте, забагато цього всього. Я напр. вже є на третьому році, отже хіба маю досить праці на університеті, а я належу до пятьох виділів!

Вона урвала й дивилась на мене, піднісши догори брови, немов дожидала оклику здивування. Потім голосно зідхнула:

— Чи це ви писали в „Молодому Житті" про суспільну освіту молоді?

— Так.

— Бо ми хотіли просити вас виготовити доклад на Загальне Зібрання „Союзу Українок", очевидно — як представниця нашої секції.

Вона витягнула з торбинки листок паперу.

— На тему „Фемінізм чи антифемінізм" Ви розумієте? Йде про те, щоб зясувати наше становище до „Союзу Українок"

— Я думала, йде про те...

— Знаю, знаю. Ви думали про проблему.

Я хотіла заперечити, але вона говорила далі:

— Ця проблема розвязана! Я так гадаю! — Вона закінчила усмішкою і встала. Я не ворухнулась.

— Вибачте, один запит. Чи ви маєте на думці зясування цього становища зараз, у сучасному, чи загалом... — я хвилину надумувалась — в площині ідеології?

— Але ж дитино! Чого в ідеології? Жінка й мужчина є товариші, й нема тут ніякої проблеми.

— Що „жіноче питання" є анахронізм я не перечу, але годі заперечити, що „Союз Українок" має деякі досягнення, які оправдують його існування.

— Ідім ще далі — якось злорадісно кликнула вона. — У нас зовсім немає думки заперечувати потре-

би існування Союзу Українок „як такого“, як цілости, як чинника, що організує маси. Але ж централя? Та це чистий інтернаціонал!

Я розсміялась і, хоч мені завжди прикро було бачити якенебудь перебільшення, я мовчки вислухала її досадних слів, про ті наші організації, що висилали своїх делеґатів на зїзди міжнародньої федерації.

— Ті „чисто феміністичні тенденції“ — вигукнула вона. — Де тут логіка? Націоналістичні кличі і міжнароднє братання!

Вже на дверях вона згадала ще одну справу, а саме чи я не могла б піти завтра в делеґації до професора Важиковського, від жіночої секції...

— Чому ні? Якщо це є потрібне? В якій справі?

— В справі мешканевої допомоги.

Вона глянула на годинник, кликнула „О, Боже!“ і швидко попрощалася.

Я даремне ждала вісімнадцятого грудня. Він пройшов як і кожен день і нічого не приніс із собою. А я все надіялась. Говорили, що вісімнадцятого...

Все йшло своїм шляхом. Бійки студентів припинилися, на університеті почались правильні виклади й іспити. На вулицях не зявлялись стійки в шоломах і з гострими багнетами. Всі двері мали замки, у вікнах блищало скло. Двадцятого, завтра, зачинаються ферії, за три дні я поїду до дому. Певно нині прийдуть гроші на дорогу. Вчора я була в комітеті й просила передавати Богданеві харчі. Коли б я була здорова, я лишилася б. Але все одно я не могла вже ходити за всім. Біль у боці дошкулював, їсти не могла нічого. Богдан лишиться. Можуть бути свята, чи будні, можуть іти тихі дні, чи зриватися бурі, світити сонце, чи ллятн дощі, — він залишиться за сірими мурами.

XIV.

Жінка з червоним обличчям і в білому плащі вхопила мої речі, й я пішла за нею до великої залі, повної ліжок з хворими. Мені замлоїло від задухи. Було тихо, лише з ліжок світили блискучі очі. Вони розглядали мене. По хвилині піднісся гамір, дивний гамір, що в ньому зливалися розмови й стогони.

— Прошу роздягнутися. Тут ваше ліжко.

Я запитала її про жінку, що кричала за дверми.

— Їй складають руку — відповіла вона коротко й помогла мені лягти.

Ґарячі повіки важко лежали на очах. Події останніх днів сплітались із собою в один замрячений образ, і я не могла їх розрізнити. Я не могла згадати, чому я була з Неною на залізничій стації. Їду в таксі з панею Білинською і нагло бачу над собою обличчя лікаря... Я мабуть спала, бо коли я прокинулась, бачила все ясно й виразно. Я тямила, що Нена поїхала на ферії до Відня, до свояків, що вернеться за місяць, що Давидович хотів чомусь конче бачитись зо мною, і я обіцяла йому те, що вчора ввечорі я знову мала напади сліпої кишки, й пані Білинська відвезла мене до лічниці.

Почулись голосні кроки й до салі ввійшов молодий, чорнявий лікар. Я здивувалась, побачивши Радчука, виділового Гігієнічного Товариства, що заходив часто до Богдана в якихсь справах.

— Панна Вишнівська! — кликнув і задержав руку з простягнутими паперами.

— Як же ж то діється, що ви так нагло?... Я ж вас бачив, чекайте, кілька днів тому!

— Так, у неділю.

— Чи докучає вам біль? Чи нині буде операція? А товариш Богдан... не знає?

— Він не знає.

— Будь ласка, підпишіть це.

— То на випадок моєї смерти — сказала я і всміхаючись дала свій підпис.

— То формальність.

Він обкинув поглядом мене, потім залю. Хотів щось сказати, але лише ввічливо кивнув головою й вийшов. Я не відчинила очей, хоч знову скрипнули двері. Хтось узяв мою руку і я прокинулась. Біля мене стояв знову якийсь лікар. Аж по хвилині я зрозуміла, що він слухає мойого живчика.

— Спокійно, прошу лежати спокійно, — сказав він, і мені нагло стало чогось важко й самітно, хотілось притулити голову до цеї чужої руки й заплакати. Я заплющила очі й лежала непорушно.

— Прошу не боятися. То лиш інекція.

— Я не боюся, — відповіла я байдуже й відкинула рукав сорочки. Він вбив голку, швидко глянув на мене й одним рухом витягнув її.

— Пече?

— Так.

Я десь бачила його. Де я могла бачити цього чоловіка?

Потім прийшов старий, сивий лікар у чорних окулярах і довго слухав биття мого серця. Потім ще один, грубий, високий, лисий, у ґумових рукавичках, запитав мене чи я родила дітей; цей був останній. Коли він відійшов, я витягнула з торбинки папір і написала до Богдана листа. На випадок моєї смерти. Я знову засипляла, коли ввійшли дві дівчині в білому, поклали мене на візок і повезли до операційної залі. Довго не могла я відчинити очей, вражених яскравим світлом ламп. Я подумала: дивно вмирати в девятнадцять літ. Увійшов доктор Радчук і запитав мене про якусь правничу студію Богдана. Він конче хотів зайняти мене розмовою, але я бачила все, що діялося довкруги мене. Високий лікар у масці сів за моєю головою, наложив маску й строго сказав: — Глибоко віддихати! — По кількох віддихах я заснула. Нагло прокинулась. Груди розсаджував біль, я зупинилась без воздуха в темноті. Підірвалась, але мені прикріпили руки сильніше, й я відчула, як западаюся в глибоку, бездонну темінь.

Хтось підніс мене й звогчував платком спалені уста. Чиїсь руки підносили мене, чужий, жіночий голос сказав:

— Та зараз! Панночко, чи ви знаєте, де ви, ну, прокиньтесь!

Я насилу піднесла повіки, але не могла їх вдержати. Знову заснула. Та мене збудили. Так, я жила, але ж яке марне було це життя. Яка страшна темнота сповивала все! Тілом стрясали скрути, кожна хвилина приносила нестерпні болі.

— Нічого, нічого! Викинути! Так! Етер мусить вийти.

— Пити!

— Е, ні, панночко! Ви дістали б скрут кишок, коли б випили тепер щонебудь. Аж рано дістанете чай.

— Рано? Чи все ще ніч? Чи то вже вечір? Я не лежу на залі, але в малій, білій кімнаті з двома ліжками. Який голос сказав: — О, Боже! — потім інший:

— Температура? — Ґарячі хвилі обіймають мене всю, з трудом ловлю воздух.

Увійшов примарій на ранню візиту з громадою лікарів, молодих хлопців, що дивилися на мене й пильно слідкували за кожним рухом примарія. Асистент з пошаною відступав йому місце. Він оглянув мою ра-

ну, прочитав картку над ліжком і взяв мою руку в свою:

— Нічого їй не буде. Це ж сама молодість.

Всі посміхнулись. Він скоро вийшов, а за ним зашуміли вони всі білими плащами. Я пізнала лише двох, Радчука й „цього другого" Він обернувся на дверях і привітно усміхнувся до мене. Його очі сині, вчора вони здавались, були в нього чорні. Подовжне обличчя завжди суворо-поважне, але ж від нього, з усіх тих людей тут, лише від нього, пливе якийсь теплий струм.

Найгірші ночі. Крім болю ніщо не вкорочує їхньої безконечности. Третього вечора думаю: коли б я вмерла. Водночас очі впали на вікно, за яким майоріли дахи домів і снігові горби. Там холодний вітер, там на дорогах люди, живі й міцні. Хотіла б й я йти дорогою й не нести рани, що спливає кровю. Йти так... і на кінці дороги можна б умерти.

Я нарешті догадалась, де бачила його. Нині доктор Війтівський ішов коритарем у плащі і я пізнала в ньому молодого чоловіка, що вхопив мене за руку, коли авто гнало просто на мене. Я щойно приїхала тоді до Львова й думала бозна що.

Пані Анда принесла гіркий чай.

— Зробіть собі лімоняду з помаранчі й води. Але тут не дають цього, чи ви...

Мені стало гаряче, хоч і знала напамять ці запити, чи я не маю якої рідні, чи ніхто не прийде до мене, чи не можуть мені прислати помаранчі й виноград.

Ні, ніхто! Їм важко це зрозуміти. Вони не можуть знати, як далеко мої батьки... Що не мають грошей, і тому я не писала до них про те. Що мама плакала б, а її хворе серце ще довго потім боліло б. Діти перестали б пустувати й ходили б тихі під тягарем лихої вістки. Богдан розпачав би й прагнув би розірвати мури й прийти до мене. А Софія, моя найстарша сестра, кинулася б до свого чоловіка, що є послом і діячем і ненавидить мене, взяла б від нього гроші, купила б пів містечка, взяла б одну зо своїх елеґантних суконок, напевно цю чорну, що така проста й сумовита, але коштувала багато грошей і сліз — і прийшла б сюди. Напевно впустили б її. І служба говорила б відтак до мене: — Яка гарна пані сестра. Велика дама. — Вона ще й давала б гроші. На право й на ліво, щоб лише я мала все, чого забажаю.

Пані Анда принесла насонний порошок і молитовник, щоб я собі почитала. Я подякувала їй, дивуючись у душі тій безкорисній ввічливості, що тут, у лічниці траплялась дуже рідко. Чи Богдан дивиться іноді на дорогу, що не сходить мені з голови?

Доктор Війтівський не такий уже милий, як спершу здавалося. Коли він сміється, його очі звужуються, а уста відкривають діру — йому брак одного зуба. Вчера я довідалась, що він українець. Це мене зовсім не здивувало.

Пані Анда помогла мені станути на землю. Я вже не впала, як минулим разом. Тримаючись стола, я зробила кілька кроків.

— До крісла, до крісла! Сісти!

Я сіла. Кімната була зовсім інакша з цього крісла, більша, приємніша. Я бачила дзеркало й друге ліжко, що на ньому лежала пані зо зломаною рукою. Вона рідко коли була в своїй кімнаті. Все ходила до другої сепаратки, де лежала її знайома по операції. Я сиділа слаба, безпомічна, але всміхалась до себе. Це було майже неймовірне, що я вже встала з ліжка. Але дзеркало, що висіло напроти, згасило мою радість.

Пані Анда перестелювала ліжко й увесь час щось говорила:

— То нічого, по операції всі так зміняються, а потім будете такі як риба — го! Го! Доктор Фаліковський учора сказав одній пацієнтці, що їхала до дому теж по сліпій кишці: — Не вільно їсти товченого скла й жилеток. Ах, який він смішний!

— Ну, встати, до ліжечка!

В цій хвилині відчинилися двері, і в них станула молода жінка в чорній скромній суконці, в густій заслоні на обличчі. Двоє ясних очей, просвітлювало із-за заслони. В руках мала повно клунків.

— Христю! — кликнула вона, і я здригнулась.

— Софіє!

Вона кинула клунки на ліжко і вхопила мене в обійми.

— Уважно, уважно! — озвалась сестра. — Прошу покласти панію до ліжка!

Пані Анда стояла коло мого ліжка, коли я збудилася.

— Але ж то гарно! При гостях заснути. Ваша сестра просила переказати, що вона прийде завтра в другій. Але гарна ваша сестра! Велика дама! Прошу їсти.

Вечірній дижур має доктор Війтівський.

— Чи перевязка рани була дуже прикра? Може я перешкодив, ні? Тоді ви певно нудьгуєте?

— Я зовсім не нудьгую.

Мовчанка. Пані Анда тихо вийшла.

— Я приніс вам обіцяні часописи.

Я кинулась на „Діло", потім засипала лікаря безліччю питань, що на їх він, на моє велике здивування не вмів відповісти. На розправі він не був, з Академічного Дому нікого не знав, не цікавився резолюціями відбутого пластового зїзду. Впрочім він нікуди не виходив, з ніким не говорив. Ранком спав, а ціле пополудне був на лещатах.

— Сам?

Я зараз помітила недоречність свойого запиту й піднесла обі руки догори, неначе хотіла заслонитися перед його відповіддю.

— Ви мене зле зрозуміли! Ви мене зле зрозуміли!

— Чи я щось кажу? — він сміявся. — Я був дійсно сам, панно Христю. Чи вам траплялось коли бути самій серед безмежного простору природи?

— Так — відповіла я помовчавши.

— Чи є щось краще над цю розкішну гордість самотности?

— Потім я почувалася двічі самітніш між людьми й стає гостріша туга за чимось... за кимось, хто зрозумів би ці почуття.

Він вдивився в мене своїми великими очима. Я гралась коробкою від сірників, немов не помічала цього вдивляння.

— І тоді ще більш дошкульною здається та втрата ілюзій, що є неминуча.

— Втрата ілюзій, що є неминуча?

— Я не повинен вам говорити таких сумних річей. — Він усміхнувся.

— Ні, чому?

Тоді продовжав він:

— Здається, що ми є щасливі. Все інше це будні. Можливо, що й ця позолота колись злетить...

— О, ви поет! — кликнула я напівглумливо, напівзахоплено.

— Ні, я лише поклонник...

— Поезії?

— Музики.

— Ви займаєтесь музикою?

(Далі буде.)

ЛИСТУВАННЯ

Туся Кочан, Джоліет. Числа ми висляли.

Олена Штогрин, Філадельфія. Дякуємо за донис. Н. Тарнавська на жаль нічого не прислала. Пишемо окремо.

Іванна Гордійчук, Чернівці. За листа дякуємо. Просимо написати обширник про Вашу виставку.

Ольга Савойкова, Дрогобич. Матеріял про господинський курс дістали. Хочемо помістити його в вересні, бо в американському числі немає місця. Та до того часу просимо повідомити нас про дальші успіхи.

Наталія Думка, Стара Діброва. Дуже дякуємо за донис. Світлини використаємо також.

Зеновія Радлівія, Копичинці. Не маємо вістки, як Вам поцастило з кухонарською книжкою. Дуже просимо відгукнутись.

Емілія Яшан, Городенка. Вже давно не маємо вістки від Вас. Не знаємо, як Вам поцастило з кухонарською книжкою. Просимо відгукнутись.

Анна Курилів, Содбері. Виплату на передплату ми одержали, до кінця ц. р. належиться ще 2.25 дол. Бажані числа висилаємо.

Марія Мельник, Пакгої. Виплату за „Укр. Будівництво" одержали, дякуємо.

Леокадія Яворська, Бережани. Передплата заплачена до кінця вересня 1939 року.

Марія Малявська, Альбігова. „Укр. Кухня" від стр. 49 98, це є „Дріб і дичина", яку можете дістати в адм. „Нової Хати" за попереднім надісланням 90 сот. Тієї частини „Нової Хати" ми не долучували.

Галина Гутовська, Скулін. Передплата заплачена до кінця березня 1939 року, а не до як було подано в ч. 13—14, 1939.

Мгр Галя Барабахова, Яблонів. До кінця 1939 року належиться ще 4.— зл.

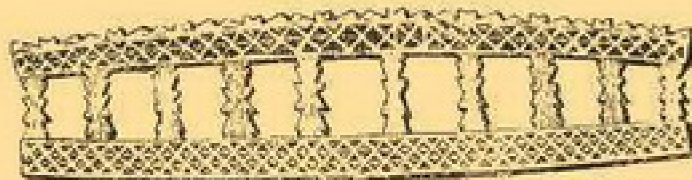
Ярослава Поповська, Перемишль. Передплата заплачена до кінця вересня 1939 року.

Віра Калиневич, Гумниська. Передплата заплачена до кінця 1939 року.

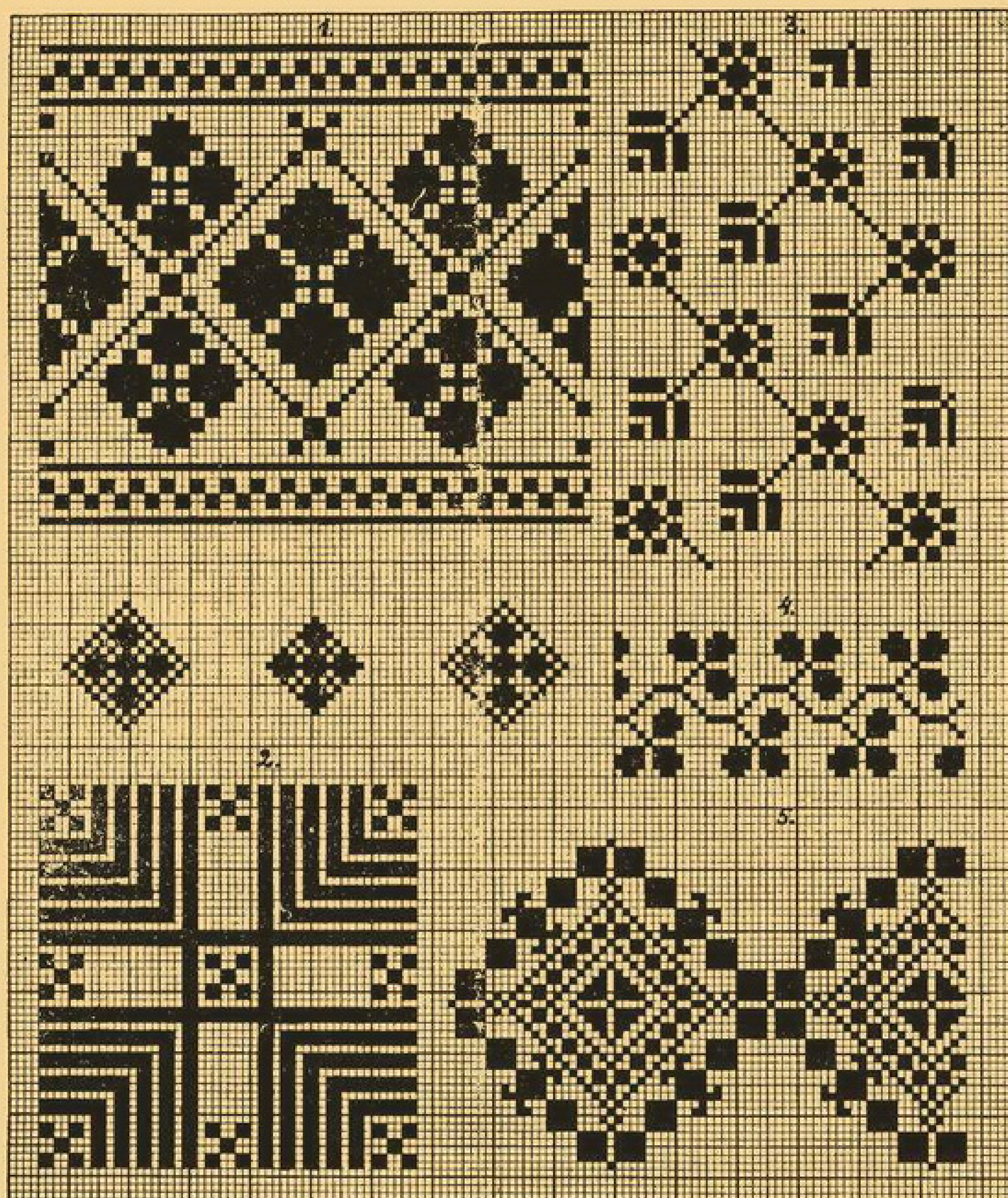
Марія Баландюкова, Чижів. До кінця 1939 року належиться ще 5. зл.

Марія Роман, Річмонд. Передплату за 1939 рік ми одержали, дякуємо.

Укр. Жін. Т-во ім. О. Кобилянської, Смоки Лейк. Передплату ми одержали, заплачено до кінця 1939 року.

Почтову оплату заплачено готівкою.
Należytość pocztową zapłacono gotówką.

Взори з Чернигівщини

Ч. 1. Взір із пошевки у с. Комань, пов. Новгород Сіверський. Ч. 2. Взір із хустки в Конотопському повіті. Ч. 3. Взір із рукава в Кролевецькому повіті. Ч. 4. Взір із полика в Конотопському повіті. Ч. 5. Взір із с. Собич у Кролевецькому повіті. (Із збірки П. Литвинової).

Wydaje: Kooperatywa „Ukraińskie Narodnie Mystectwo". Redakcja i Administracja: Lwów, ul. Kościuszki l. 5.
Redaktorki: Maria Hromnyćka i Lidia Buraczyńska-Rudyk. — Z drukarni Nauk. T-wa im. Szewczenki we Lwowie pod zarządem S. Mykitki.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво". Редакція і Адміністрація: Львів, вул. Косцюшки ч. 5.
Редакторки: Марія Громницька і Лідія Бурачиньська-Рудик — Друкарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові під управою С. Микитка